

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

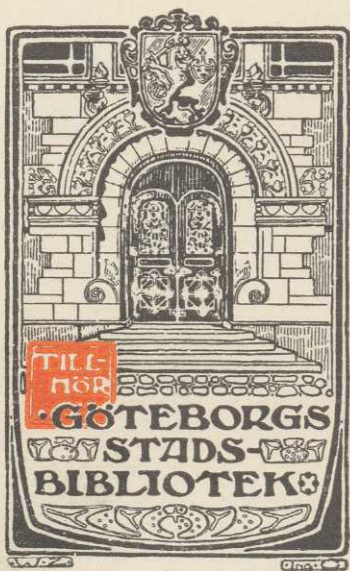
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100159 4050

Litt.
Sv.

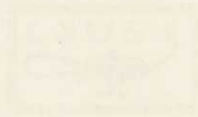

TROLLMARK

OGH ANDRA HEN TYLEN

TROLLMARK

TROLLMARK

OCH ANDRA BERÄTTELSER

AV

HILMA ANGERED STRANDBERG.

AKTIEBOLAGET LJUS
: STOCKHOLM 1907 :

TROLLMARK.

SKRATTANDE hade de en gång dragit till skogs, en stark man och en spotsk kvinna. Hela vägen, ända ned från randen av fjorden, där de levat sitt unga liv och sett ut över det salt blå och det klart röda, hade deras framfärd tett sig som ett lusttåg i idel sorglös munterhet. Det var som om silverblå gnistor från havet i sol sprakat ut av dem. Deras ögon tycktes spegla vattnet i sina gröna, skiftande djup. Deras bleka hud strålade som salt skum på en månlyst våg. Gången var dansande oförfärad, på en gång stolt och lätt som den vita kutterns, där han en solig söndagsmorgon sätter ut från strand, och surret av deras glada prat kom en att tänka på ett stim af yra löjor, sprittande i lek i middagens kvalmiga stiltje.

Var de gått fram på de dammiga byvägarna, hade människor stannat häpna och misstänksamt blickat efter dem. Bonden på slåtterrängen hade med armen över sin svettiga panna och lättjefullt stödd mot hästens länd begapat dem i sävlig undran, och alla traktens linhåriga ungar, uppradade på stugornas trösklar, hade skrämnda gömt sina ansikten i händerna och genom fingrarna förstulet kikat på detta glada folk, som sköt framför sig en kärra med pick och pack och nickade och log åt hela världen. Fort gick det heller icke, de måste ju varje minut vända sig om och taga

reda på allt, de måste plocka maskrosor och blåklockor vid väggkanten, de måste höra på fåglarna i björktopparna och insuga lukten från hövålmarna på ängen. Den doften var dock alltför kvav och kryddad, här inåt gick det icke så bra att andas. Och vad allt föreföll tyst — på sin högsta höjd kunde hela spelet förliknas vid en utdragen låt på dragharmonika, alltid densamma och som aldrig tog slut. Men just detta var som en fäst, att ingenting liknade deras eget. Ingenting liknade sjön.

Det som väckte en sådan undran i stilla skogsbygden var icke blott dessa märkvärdiga varelsers lätta framfärd, det var också deras språksamhet, man måtte aldrig hava hört maken här uppe. Detta roade mannen och kvinnan. Varför skulle de vara rädda för att tala? Minst av allt behövde de hålla på sitt ärende, vem som ville kunde få höra, att de voro skärgårdsfolk, som nu ämnade bosätta sig i vilda skogen.

I byn nedanför skogskanten hade de gjort halt och, sedan kärrans skalmar släppts till marken, slagit sig ned på dessa, hemmastadda som sutte de i eget hus. Här hade de också riktigt tagit till orda, och kvinnan var den som talade mest. Hon satt och kastade vårdslöst på huvudet, medan skrattet lyste innerst i hennes ögon. — Inte vore det för nöds skull, bara för ro skull, ingen världens orsak, kära folk, men en kunde väl inte alltid bo vid sjön, en finge väl lov att se sig om, en finge fresta på annat, och nu drogo de till skogs, de, ha ha ha. Därefter började mannen. Han menade, att nog funnes orsak, om en lodade ända ned till djupet. Och så kisade han illmarigt på kvinnan. Det glittrade som en solstrimma på vattnet. —

Jag menar, en får bättre styr på dig, mor, inne i den där skutan, sade han. — Försök med det, far, men akta dig, så du inte seglar i kvav, bröt hon av vigt. Men han fortsatte oberörd, låtsade som om han hade det svårt, han stackare. En längtade förstås efter att rå om sin kvinna, och där nere på stranden var det ett farande och ett rykande och ett rännande, där delade en henne med ackurat för många, ja, sanningen måste fram — sådan var hon, det leda trollet.

Vad de båda skrattade åt allt detta! Öppet som ljusa dagen. Hela världen kunde väl förstå, att sådant blott sades på renaste tokeri.

Men det såg det sannerligen icke ut till. De tunga, stillsamma människorna, som småningom bildat en krets kring kärran, stirrade på dem i styv högtidlighet, utan att öppna sin mun eller röra en min. Ja, ju mer skärborna svängde sig i toklustig öppen hjärtlighet som i en dans, ju längre stöttes skogsborna tillbaka i frusen karghet. Det var likt en spelman, som uppflugen på ruffen i sitt anletes svett gnider fiolen utan att förmå en enda gast att röra benen. Bestämt tog man främlingarna för komedianter — eller för strykare, trodde kanhända att de ämnade tigga! Det var det lustigaste af allt.

Men till slut stego mannen och kvinnan upp. De tröttnade på detta. De tyckte, att de kunde behålla för sig själva sina roligheter och sin godsintet. Folk förstodo nog icke, att de sköto en kärra, därför att det roade dem, folk trodde kanske, att de icke mäktade skaffa sig en häst, om de ville. Det hade väl varit minsta svårigheten. Och så begärde mannen att få tala vid någon, som ägde en bit skog att sälja. Han

sade det mycket kort och tillade, att den nog skulle betalas kontant, sämre vore det icke ställt.

Om man nu tänker på en mängd av mörka moln, vilka långsamt men säkert dragas åt sidan för att lämna plats åt en stor, grann sol, skinande av alla krafter på en klar himmel — då kan man se som i en syn, hur alla ansikten klarnade, när mannens ord hunnit rätt förstås. Vem kunde hava trott, att de främmande voro så hederligt folk! Men för dessa blev det en sann förnöjelse att äntligen höra skogsbornas munläder sättas i gång. Böndernas tal började mala runt i runt som ett knarrigt kvarnhjul, entonigt, knappordigt men ihärdigt, så att det var svårt att avbryta. — Jo, nog funnes skog, det gjorde det, skog fanns, ingen fråga om det, men den var dyr. Ja, minsann, man fick den icke för intet, liksom förr, inte, i all sin tid hade de blivit lurade på skog, men nu hade de fått bättre vett, det var säkert det, ingen finge skog utan att betala. — Vem tänkte på sådant som att icke betala, hörde de icke vad han sade? afbröt skärgårdsmannen — ville de bara vara så goda och kvickt hala ut med priset? Ne-nej, det ville de icke, bönderna, icke så där i en handvändning, ingen brådska vore på färde, nog bleve man ense, när det gällde. Men då främlingarna nu låtsade taga upp kärran för att draga åstad till en annan marknad, måste de förstås nämna en viss summa. Det skedde högst försiktigt och under många dröjande och trevande blickar, och väl var, att skärborna ställt sig så klokt, ty priset var ju alldeles på tok. Icke vore han, köparen, en snålvarg. — Gunås så visst, nej, bekräftade kvinnan, och åter var det nära att de brustit ut i skratt. Men

det fanns en gräns. — Då får I la köpa trollmark' den tör bli billig, föll en ungtupp in, han stod där bredbent och försökte att se morsk ut. Vid denna kvickhet stämde hela sällskapet upp ett fnittrande kakel. Men skärbon lät sig alls icke bekomma. — Trollmark, hvad är det för farvatten? undrade han — det är väl mark, som I trollat bort träden från, det? — Nej, träd finnes nog på den marken, ja vaserra, stora träd, större än på ärlig jord, de visste vad de gjorde, rackarna. Vilka rackare? — Jösses, var kommer han ifrån? inföll åter den lille piggvaren — vet han då inte om trollena? — Troll, ha ha ha — reva kluten i bleket! har I troll i skogen med? Nu blev pojken röd. — Han behöver inte ropa så långt efter dem, sade han och såg så sint ut, som om han velat slåss — köp han bara marken, får han se. — Var ligger den marken? frågade mannen. Och nu hade han fått övertaget. Frågan blev hängande och svängande i luften, ty ingen ville väl på allvar vara med om att locka kristna människor i ofärd.

Emellertid hade ryktet om spekulanterna hunnit sprida sig i bygden. Och bäst alla tego, ovilliga att orda närmare om denna sak, fick man se en liten gubbe komma springande nedför vägen. Han sprang så mycket hans korta ben förmådde, och när han hunnit fram, tog han av mössan och bockade och bockade. — Den där rår om trollmark, han, passade piggvaren på, ehuru det höll på att kosta honom ett kok stryk af de andra. — Jaså, är det ni? sade skärbon. — Di kallar'et så, men det är bara prat, sade den lille gubben och vädjade till de omkringstående genom att klippa med ögonen. Det var dock tydligt, att ingen

hade lust att ljuga. Någon yttrade till slut dröjande: — Folk säger, att di gör det ont är, om en tar deras mark, men inte vet jag. — »Di», vilka »di»? re-tades mannen från skären. Han njöt av att se, hur de rakt inte visste, vad de skulle göra med honom och att höra hur ilsket den lilla rödspottan skrek: Trollena, trollena, hör I. Ty detta var ju det löjligaste i världen. Nej, hade de sagt sjöormen eller hafsens leda fru, det hade varit något, dem hade han sett med sina egna ögon, men ingen kunde väl bli rädd för skutan där inne, otyg på landbacken redde man sig för. — Det var alldeles riktigt det, myste den lille gubben, jag säljer biten för en spottstyver, jag. — Det tål att se, sade mannen från skären.

Och så följde han och hans hustru med upp i tysta skogen, först på en bred väg med träd, träd, träd vart en såg, för innerligt lustigt, sedan in på en smal, trång stig, brun af barr, där träden stodo ännu tätare, höga stammar, med icke så mycket som en kvist nedom kronan. Och så kom man till ett bärg, på vilket tallar och granar, utan att låta störa sig, fortsatte att klättra ända till toppen. — Här, sade gubben — präktigt skulle jag tro. — Jaså det är trollmarken, ropade mannen och kvinnan på en gång. Och nu måste de skratta, om de aldrig förr gjort det. Ty det var ju den allra vanligaste skogsmark, till på köpet lätt att röja.

Också blev alltsammans uppgjort i en fart. Det var folk som visste vad de ville, ehuru de kunde skratta. Innan solen gått ned, voro mannen och kvinnan ägare till trollenas mark. Och smågastarna skulle allt få varsna, vem som vore skeppare på den skutan, lell.

Ja, så hade det gått till, när de en gång dragit till skogs, en stark man och en spotsk kvinna. Över hela färden låg som blå gnistor från solblinkande havet, så tindrande sorglöst. Men det tänkte de aldrig på förrän efteråt — då de började tycka om att minnas.

Nu var det först fråga om en stuga till Pål och Olena, som de tecknat sig i köpekontraktet. Och ingen kunde väl trott, att den saken skulle ställa sig så krånglig mitt i tjocka skogen, där det blott vore att sätta yxan till roten. Men förhållandet var, att folk icke gärna lämnade sin hjälp till det bygget. Slutligen kom det dock till stånd. Och där Pål och Olena stodo belåtna med händerna i sidorna mitt uppe i all bråten och kvistverket och hamrandet, hade de sin fröjd af att här och där bakom träden se människor titta fram, allt för nyfikna att vända om och allt för rädda att närma sig. Vad voro de rädda för? Vad i all världen voro de rädda för? Gröna träd och litet ris och mossa? — Ser du något annat? frågade Olena högt och log menande med en blick på de nyfikna ansiktena mellan träden. — Nej, vad skulle han se? tyckte Pål. — Ja, men hörde han hur ogement muntert det lät, när skutans gamla barmaster runt omkring dem stöpo till jorden. Ackurat likt skriket från en mås, träffad av skott. Nej, det kunde Pål omöjligt höra. Men nog såg han, hur stubbarna blänkte till våta och kritvita, när yxan skilde dem från stammen — som om de varit ilskna, de gamla döda belätena!

Äntligen stod den kåddoftande stugan och sken vit mot de gula, sneda solstrålarna, som överallt försökte kika ned genom den stela, svarta barren. Inuti såg det lika nytt och främmande ut. Ty Pål och

Olena hade ingenting medfört från förr. Antingen nu tråkiga eller roliga minnen häftade vid de gamla bohagstingen, så ägde de ett gemensamt fel: de voro alltför välbekanta.

Det första nybyggarfolket företog den granna höstdag de flyttade in var att ställa sig i dörren och blicka ut, det vill säga rätt i skogen. De hade ju alltid varit vana att se ut mot något. — Det här är som om en vore nygift, sade mannen och log mot hustrun. — Såge en bara havet, så trodde en kanske det, svarade hon och sände honom ett ljust ögonkast. Han log ännu mer och undrade, om hon allaredan längtade tillbaka. — Pytt, längtade! hade han någonsin sett, att hon brydde sig om havet? Det åbäket hade hon väl fått nog av. Nej, detta vore som att börja livet i andra ändan. — Ja, det märkvärdigaste är lugnet och det stilla vädret, sade mannen, en behöver icke ängslas för att folk skall drunkna och omkomma, en behöver inte ligga och höra, hur det tjuiter och ropar. Här går en omkring lugnt och sover tryggt, en har bara dig och vår Härre. — Ja, men allra roligast, att det är så olika sjön — upprepade kvinnan. Därpå slog hon plötsligt om och frågade, hur långt Pål kunde se? Hon sprang in mellan träden, stannade och ropade: Ser du mig? Och när han jakade till detta, sprang hon ännu längre in, och alltjämt frågade hon, om han såg henne. Till slut gjorde han det icke. Träden skymde. — Jag var ändå icke långt borta, sade Olena. — Nu skall du gå, så står jag kvar och ser efter dig. Det här var ju en riktig lek! Så underligt att vara varandra nära och dock icke se varandra. Havet — där kunde man icke gömma sig på hela

milen. Tänk om folket i bygden vetat, vad de hade för sig! Människorna vore det besynnerligaste här, aldrig blev en bekant med dem.

— Kom, sade mannen till sist. — Nu måste vi gå in och börja vårt nya liv, vet du väl. De sågo litet på varandra — och skrattade. Ja visst, det måste de ju, icke voro de hitkomna för att leka. Och så vände de skogen ryggen och gingo dröjande in i stugan.

* * *

Men det värsta var, att Pål och Olena icke riktigt visste, hur de skulle begynna sitt nya liv.

De ville nog göra som alla andra gjorde här uppe. Men händer och fötter och ögon och öron de drogo alldeles som av sig själva åt annat håll. Beständigt hittade Pål och Olena på sådant, som lockade dem ut. De stängde icke gärna igen dörren och slogo sig sällan ned inom stugans dörrar. Man måste dock tänka på, hur nymodigt allt var, att ställa med kon och kvista granruskor och att aldrig behöva räkna med blåst och vind. Ingenting att undra på, om det blev hit och dit, utan mycken ordning. Och så gick man ju alltid och väntade på, vad som skulle komma härnäst, ingenting visste man i förväg.

Först nu vintern. Den skulle ju bliva vit, allt här inne i skogen vitt, bara vitt. Småningom började också snön att falla. Så blev det hård skare, då Pål kunde hyra häst och forsla ned det timmer han huggit på hösten och köpa födan, och då Olena lämnades ensam i stugan. Hon sprang ut och in i syss-

lor, milt röd av skogens blida vinterluft, hon bara log över sin ensamhet och frihet och lät händerna göra vad de helst ville. Och alltid ville de strö massor av färskt granris över trappan och i kolidret, tills där doftade som mitt i skogen. Alltid ville de skura byttor och bunkar, pynta, feja, rusta och gnida, ackurat som stundade varje dag en fäst. Men när detta var gjort, och det gick som en dans, då ville de icke göra något alls. Allra minst ville de arbeta för den dagen man ännu icke hört om. Och Olena lät händerna få sin vilja fram och lutade sig mot dörrposten och tänkte på våren. Hon tänkte på den med spänd väntan. Snön skulle smälta bort och tuvorna sticka fram gröna som förr, bara klädda med vita sippor, tusentals vita sippor, och fåglarna skulle komma — allt detta visste hon. Men vad skulle ske mer?

Ja, det fick hon icke veta, ty när våren äntligen kom, vem hade då ro att fästa sig stort vid den? Då längtade man ju bara efter sommaren, något stort och lyckligt måste nödvändigt komma med sommaren! Och tänk — som en dröm försvann också den. Sommaren blev egentligen bara till ett oredigt minne av jäsande värme mellan träden och en myckenhet av mygg och otyg — utom förstås lättheten att få föda. Olena kunde rent av flyga som på en kanad isbana utför den blanka barrstigen och ned till byn — det var det bästa av alltsamman. Där nere stannade hon dock aldrig länge. Ty vad som än skiftade hamn, hur nyfiket man än, när man nu om mornarna vaknade, kunde ligga och gissa och fundera på, om det märkvärdiga väl skulle komma, när svalkan inträdde,

när den bruntorra barren föll, när det åter blev höst — ett visste man redan, som icke förändrades. Det var folket. Människorna här uppe voro sig lika, ackurat desamma som första dagen. Och lika rädda för att nalkas stugan på trollenas mark.

Pytt troll — dem hade man sannerligen gått fri från!

Och nu var hösten inne. Årsdagen efter det Pål och Olena flyttat till skogs hade randats och svunnit. Det var full höst.

Allt oftare kunde Olena stå i stugans dörr och blicka stort in i snåren.

Det var som hade hon undrat på, att ett år nu verkligen gått runt, ett helt år. Att någonting var fullbordat, färdigt. Man behövde icke längre vara oviss, ty hösten den hade sitt sätt, vintern sitt, våren var så och sommaren så. Ja, först nu vore det för Pål och henne att riktigt slå sig ned och taga i besittning marken och stugan och sin egen härd.

Olena såg ut att tänka ungefär så, där hon hela timmar stod som frånvarande med en inåtvänd blick, vilken icke liknade den glada Olena. Ibland, när hon fäste den mer klarvaket på skogen, kunde i ögonen glimta något vasst ringaktande, som sade så mycket som så: Du dumma skog, vad är du till sist annat än ettdera av de två: vitt eller grönt? Utom detta vita och detta gröna är du ju rakt ingenting annat än träd!

Men vad hade hon då egentligen väntat sig? Å, nog hade hon väl trott, att skogen vore någonting annat än en skog — någonting, som skulle göra Pål och henne gladare vid livet. Ja, nog hade hon

trott, att här uppe fanns *något* annat än bara grönt och vitt.

Och medan hon så försjönk i åskådande av allt, som droppade och slokade och mörknade där inne i höstdunklet, kunde hon plötsligt taga sig samman, lägga armarna i kors över sitt fasta bröst och säga trotsigt: Pytt — och så blåsa, som gällde det att jaga undan en svärm besvärliga myggor. Pytt, pytt, pytt!

Det var svårt att veta, vad hon menade. Om detta uttryckte förakt, likgiltighet eller — —?

Löven på bergets aspar och björkar, som gulnat och rodnat så käckt där ovan på toppen i solen, de hade nu länge sedan fallit av, och blott mullgrå kvistar riste som benrangel mot den färglösa himmelen.

På samma sätt hade det gått med Olena. Hon liksom miste mer och mer sin färg. Hon visste själv, att hon länge endast låtsat, att allt var sig likt och som det skulle vara. Och att hon i stället börjat gripas av en hemlig oro, som vore hon ett staccars darrande lövträd, färdigt att härjas av vinden. Det var den underligaste oro hon känt i hela sitt liv, och hon förstod även dess orsak.

Egentligen var den så enkel.

Hon borde icke stå här i dörren och blicka in i skogen!

Det var orsaken till den oro, som vaknat inom henne, då det nya året begynt sin kretsgång.

Hon borde göra, vad alla kvinnor i skogsbygden vid detta lag gjorde: köpa ull och en spinnrock och en vävstol och sedan gå in i stugan, låsa dess dörr fast, karda, spinna och väva för en ny vinter och

ännu en och ännu en. Många, många vintrar. *Det* borde hon.

Och när hon nu icke kunde, när hon tyckte, att det förskräckligaste af allt var att på allvar syssla dag ut och dag in med ett enda enahanda — vad skulle hon då egentligen göra här uppe? Vad skulle det bliva till, livet i skogen? När hon icke kunde leva som alla de andra, hur skulle hon då leva? *Leva på allvar...*

Nere vid havet var det allvar detta att löpa ut och in, stå och blicka bortåt, sitta på tröskeln och se mot något, alltjämt väntande. Det var det stora allvaret. Men här blev sådant blott lek. Här fordrades att bomma till stugans dörr och inte vänta på någon världens ting. Det var meningen med livet i skogen.

* * *

En kväll, då Pål och Olena länge setat tigande på var sin sida om elden, sade Pål: Ja, här äro vi nu, vi två allena. Allt går som ett urvärk, man har bara att sitta stilla. — Det var ju så, du ville ha det, svarade Olena smått hånande. — Dig ville jag ha, sade mannen. — Nåja, nu har du mig. Pål såg ovisst på henne, och en stund tego båda. Slutligen frågade Olena, om Pål icke sett, hur de börjat likna varandra. — Nej, det hade han icke märkt. — Jo, vad han nyss sade, hade hon, Olena, tänkt på länge, och så var det alltid. Då den ena tänkte något, yttrade den andra detta något i samma stund. När den ena ville en sak, begärde den andra samma sak högt. — Det är ensamheten och lugnet, sade Pål, vi ha varit glada i oss själva och i varandra. — Vart skulle

vi väl se hän? undrade Olena. Skogen är blind och stum, den är stendöd. I detsamma spratt Pål till och blickade oroligt mot fönstret, där mörkret bröt in som en svart flamma. — Hysch, viskade han, vad var det? — En uggla, sade Olena likgiltigt, den skriker ju var kväll. Pål steg upp och hängde en schal för rutorna. Icke behövde väl hela skogen stå där och gapa på dem. Därefter blev han stående obeslutsam men började så att knäppa med fingrarna och göra sig lustig. — Nu vill jag gå ut och ge kon mat, skämtade han, det vill bestämt inte du, du vill se till, om det finns ägg under stora granen. Åt detta skratade de båda men hörde upp helt tvärt liksom besvärade. Det hände ju så sällan. Vad skulle man egentligen skratta åt i skogen? Men Pål visste, att han haft en bestämd avsikt, då han slagit till med skämt. Han önskade nämligen locka Olena med sig utomhus, emedan han icke tyckte om att gå ensam. Han fruktade —

Tidigt följande morgon, när Olena trädde ut ur stugan, blev hon förvånad öfver det starka ljus, som slog henne till mötes. Det kom från den bara fläck, som uppstått, där några träd nyss fällts. Aldrig hade hon fäst sig vid, hur ljusst och fritt där blivit. Det var väl i dag en ovanligt skarp dager. Skogen bortom stod ju svart, kolsvart. Hon drog ett djupt andedrag och ropade till mannen, som sysslade långt inne i dunklet. — Ropa inte, kom svaret, det skraller som en mistlur, jag hör ändå. Pål närmade sig med yxan på axeln, och då Olena förtretad påstod, att hon talat aldeles som vanligt, sade Pål, att det länge förefallit honom, som om åskan gått närhelst hon

öppnade sin mun. Olena bad honom naturligtvis icke vara stollig utan i stället se på, hur mörkt det var. Flere träd måste huggas bort. Pål ville icke höra talas om detta, man släppte bara ned blåsten, och den förde ett sådant väsen. — Jag måtte väl ha rätt att se och andas, bet Olena till, blodröd. — Du skriker så, att det hörs till byn, for mannen ut lika hetsigt. Så tystnade de. Pål kastade skygga blickar på Olena. — Aldrig har du väl tröttnat på mig? mumlade han slutligen och såg ut som om svaret kunde varit ett slag, för vilket han borde värja sig. Den som nu blev riktigt ond, det var Olena. — Han skulle akta sig, han, Pål, att på allvar beskylla henne för sådant, som kunde gå för sig på tokeri. Han visste väl, att hon ingen brydde sig om mer än honom. Hon hade väl rätt att bliva i misshumör, hon som andra. Därpå gick hon, och Pål tyckte nog, att det var det bästa svar han egentligen kunde få.

Men från den stunden var dock något förändrat, det hjälpte icke. Kanske vore luften i höst kvavare än eljes — Olena erfor en så sällsam tryckning för bröstet. I början kändes det blott som ett litet obehag, ingenting att fästa sig vid, men det tilltog. När hon om morgnarna kom ut, ville hon skjuta undan skogen för att få rummet större, hon till och med ofrivilligt höjde handen. Och då allt stod kvar som förut, gick det därhän, att hon greps af ångest över denna orubblighet. Just att det aldrig, aldrig, aldrig kunde röras ur fläcken . . .

Men den dag kom, då det kunde röra sig. Och hur mycket förskräckligare blev det icke då. Långsamt, långsamt började träden draga sig tillsammans,

ett litet stycke för varje gång, tills de bildade en ogenomtränglig mur. Icke för att Olena vågade se ditåt. Skälvande och med nedslagna ögon satt hon på mjölk-pallen i lidret, medan färgen kom och for likt vårskyar över hennes ansikte. Men hon kände hur bärgfast muren stod och prässade på hennes bröst.

Till Pål nämde hon ingenting.

Men Pål skulle nog ha märkt, att något var på färde, om han icke själv burit på en börda. Redan länge hade han tyckt, att skogen, som stått där så välsignat tyst som ett grönt åvatten, börjat giva ifrån sig besynnerliga läten. De växte i styrka och förökades som svampar skjuta upp ur jorden. Yxhuggen läto som hammarslag mot ett städ, och trampade Pål på en kvist, knastrade den till ilsket, som när en retad katta fräser. Att nu icke tala om vad Olenas stämman pinade honom, han trodde bestämt, att hon för att retas skrek i stället för att tala vackert. Men något fanns, som var värre än detta.

Första gången, en kväll, hade han hört det djupt där inne, på andra sidan bärget. Det kom uppifrån en hög tall — ett tjut, som lät så här: ho-åj, ho-åj, ho-åj. Ingen kunde gärna taga fel på en levande människas skri. Och sedan lätet tystnat, var det som om två läderstycken ursinnigt slagits samman, ett doft, närgånget klapprande. I samma ögonblick svepte en pust likt en kall andedräkt över Påls ansikte. Naturligtvis stannade han icke utan satte av hem över stubbar och buskar, snubblande och snärjande in sig överallt. Och medan han sprang, hörde han en stor oro susa genom skogen. Det viskades frågor och svarades i långa jämmerfulla suckar.

Icke heller han nämde om detta för Olena.

Året artade sig således att bliva helt olika det, som gått. Allt hade en besynnerligt beklämd uppsyn, ehuru det värsta vek undan, så fort man ville se det rätt i ögonen.

När började det att icke mer vika undan? När började det att uppenbara sig i all sin hemska verklighet för deras skrämnda blickar? Vilket? Vad? Å, det fruktansvärda, det som aldrig hade något namn.

Såvitt Pål och Olena efteråt kunde minnas, nalkades det på allvar strax efter den gamle gårdfarihandlarens vanliga höstbesök. Så litet som händer i obygd, sätter till och med en dylik tilldragelse ett märke.

Det var framuti november, en eftermiddag, då de plötsligt fingo höra det tralla genom skogen och en stund därefter skymtade en liten man, böjd under en packe. Pål och Olena gingo honom till mötes, innan han hunnit uppför stigen. De räckte honom handen och sade, att han var den välkomnaste syn i världen. Nu måste han lova att icke göra sig brått, det skulle varken fattas förplägning eller avsättning på varorna. Över detta blev naturligtvis knallen både förvånad och nöjd, han vore nu icke van vid ett sådant mottagande, sade han, men skärborna skapades aldrig som annat folk.

Hans tal lät skarpt och friskt som ekorrems krickrack. Det skar i Påls sjuka öron, men där Olena dukade fram och bullade upp, tyckte hon, att bröstet lättade, så märkvärdigt kändes det att träffa en människa.

Gästen gav sig också ro. Och till sist slog han sig ned, han som de andra, vid härden, där den väldiga klabbelden glödde.

Naturligtvis föll talet först på hur Pål och Olena trivdes här uppe. Och denna punkt berörde nybyggarefolket undvikande. Visst trivdes de. När man har hälsan och sin bärgning, vad kan man mer begära? — Ämnade de stanna här då, för alltid? Frågan tycktes göra Pål och Olena häpna. Aldrig hade de tänkt något ditåt. De växlade en hastig blick och sågo därpå åter in i elden. — Ja, visst skulle de stanna, allt vad de ägde i världen låg i marken och stugan. Naturligtvis måste de stanna.

— Nå, det var galant det, menade handlanden. Skogen vore annars så olik havet.

Pål och Olena sutto med händerna korslagda i skötet. Själva märkte de, hur tysta de blivit, liksom blyga för att uttrycka, vad de önskade hava sagt. De tyckte även, att deras tankar voro så olika den främmandes. Slutligen yttrade Pål varsamt något om buller — skogen vore icke så tyst som man trodde. Knallen började le och slå sig på knäna. — Nej visst, nej, i skärgården gingo folk omkring lomhörda, förstodo sig icke på småljud, allt det fina flöt bort, därför att ingenting fanns, som stängde det inne. Bara det grova — stormen, som röt, och västan, som tjöt. I skogen ville det minsann andra öron till, där höllo träden vakt om minsta låt, där susade det fint som frökensuckar, en kunde höra småfolket tassa fram på nakna tåspetsarna — så de lekte tittut överallt, tisslade och tasslade, de rara små pyrena! — Småfolket?! Olena stirrade på honom, hennes läppar

stodo halvöppna. — Ja visst, sågo de inte, när de gingo i skogen, att träden gingo med? Bara allt småfolket, det.

Olena kände, att hon måste tala nu, hon måste, hon måste. — Mörkret? hade icke handelsman lagt märke till, hur mörkt skogen stod i höst — alldeles som om träden skockat sig ihop?

Hon hoppades så väl, hon hoppades så spänt, att han skulle förstå!

Men handelsmannen satt bara och log mot sin egen syn på den saken, han, och när Olena tystnade, började han tala om havet, som var som en stor flat sol utan en enda ärlig skugga, medan skogen kunde många konster, den. Skratta till exempel. Bli till ett helt solblinkande skratt, om sommaren, efter regn, när de röda solstrålarna kittlade barren, tills den brände. Hade de icke sett det?

Nej, Pål och Olena hade aldrig sett skogen skratta. Olena såg böjd och trött ut, när hon sade detta.

— Nå, men hur den kunde småle då, skamset som en tösunge, när första ljuset tindrar till över vårmossen? Eller gråta så drypande bittert, att en bara ville gå fram och klappa de stackars små barrena. Och sova sedan — se så god ut i sömnen som en ljusens ängel. Härre signe du och råde! då snön ligger som vår Härres egen vita hand över all jorden. Hade de ingenting sett av allt detta?

Men Pål och Olena skakade sina huvuden. De hade varken sett skogen le eller se god ut. — När snön kom, blev inte skogen då närmast som ett lik?

Bränderna på härden sjönko småningom samman, och det stora röda spiselögat borrhade sig hotande in

i rummets skuggor, där dessa sträckte sig likt famlande händer mot dem alla. Den främmande fortfor att tala, ehuru människorna här varken tycktes förstå eller höra. Kanske talade han just, emedan det hela föreföll så konstigt.

— Visste de då inte, varför skogsfolket mest teg? Jo, för att skogen ständigt talade, och så blev det mest till att höra på. Inte tordes de väl heller alltid —

— Tordes?! kom det med ens från Pål och Olena. Nu voro de fullt med. — Tordes?! viskade de — Är det — sade Olena men kunde icke få namnet över läpparna. Och Pål mumlade: Skulle värkligen — ?

Det var så vitt att gårdfarimannen skymtade deras uppspärrade, blanka ögon. Han knep ihop läpparna och sade: Hm, nog för att han — men en gjorde bäst i att tiga om sådant.

Pål och Olena frågade heller icke mer. Strax därpå bröt handelsmannen upp. De följde honom på väg, och månen sken skarpt över stigen. Pål kände ett besynnerligt behov att tala, det måtte bära eller brista. Något drev honom att störta sig blint in i faran. Han förtrodde knallen hemligheten om det otäcka lätet, och hela tiden hörde han stegen de alla togo så hårt, som om jättar trampat fram. Handelsmannen viskade: hysch, hysch, och blinkade av intresse. — Det där var ju gästen, visste han icke ens *det*? Pål blev så blek. *Gästen* — fanns den också på land?!

Och när Olena och han, efter att med en allvarlig handskakning ha skilts från handelsmannen,

gingo hemåt, sågo de nu tydligt, hur skogen gick med. Den promenerade runt, runt, och ideligen gledo mörka skepnader ned över stammarna och försvunno i kratten, som om brådska varit å färde. Man och hustru tryckte sig utan ord samman. De förstodo varandra.

Ja, efter den dagen nalkades det fruktansvärda uppenbart. Det kom smygande på tåspetsarna, men de hörde det gott. Tum för tum trängde det närmare, det sågo de. Deras skrämnda ögon och bleknade kinder talade.

Och så det lekte med dem, likt katten med råttan, innan leken blev till fullt allvar.

Fallna kvistar lågo där de aldrig legat eller borde ligga och böjde sig plötsligt uppåt för att nypa om deras kläder och kroppar. Grenar fläktade till och slogo dem hårt och grymt i ansiktet, där de sammanhukade i kvällningen skyndade hemåt mellan stammarna. Var det kvistar och grenar detta?! Å — Pål och Olena visste nu besked. Levande, levande var det alltsammans. Stod i förbund med snårens skugglika skepnader, vilka beständigt schasade de båda stackars människobarnen, tills de flämtande, med pannorna täckta av kallsvett och ögonen stela av fasa, nådde ut i det öppna rödjet. Då skrek det gällt inifrån dunklet och svarades vid brynet med ett kvidande.

De voro överens alla dessa, som levde därinne. Blott Pål och Olena stodo utanför. Därför hatade man dem. Man rådslog om att fördärva dem. Alla fienderna i skogen.

När Olena nu måste gå till boden, följde Pål med, väntande på henne nedom skogsranden. När hon mjölkade, ställde han sig utan att fråga utanför kolidret. Och måste Pål gå inåt täta skogen, tog han Olenas hand och sade: Kom. Olena släppte då allt och följde honom.

Om de icke försökte att kämpa emot? Ack, visst försökte de — tills sömnen vek från deras läger och håret vid tinningarna förlorade sin färg. De voro unga, friska människor, och håret började gå i grått och pannorna fåras. De sågo ut som om de varit fyratio år.

Då kom det en dag. Det var barmhärtigt nog att äntligen komma. Ty ingenting var likt väntan på, att detta skulle ske.

Efter två sömnlösa nätter, en sollös novembermorgon, så fort Olena satte foten då dörrstenen, såg hon genast vad som var på färde. *Muren kom marscherande upp.* Den kom stadigt och säkert. Hon skrek — men i stället för att springa in och slå dörren i lås, greps hon af raseri. Under begabbande ord rusade hon blint emot för att stöta undan muren. Den lät sig dock icke bekomma. Visst som natten nalkades den, växande ända upp mot skyn. Olena vände — och se! Även muren svängde om — eller var det en annan mur? Nu fanns den på alla sidor, ingen räddning — den är inpå henne. Gud i himmelen, nu klämmer den!

Alltsammans hade icke tagit två minuter. Då Pål halvklädd och badande i svett for ut genom dörren, såg han Olena stå mitt på öppna marken och hålla sig om strupen. Hennes ögonbryn voro onaturligt

uppdragna, och hon kippade häftigt efter andan, likt en som gråter utan tårar. Vad Pål än sade till henne, så hjälpte det icke. Han fick ej ett ord till svar. Blott de vilda, skrämde ögonen och det ohyggliga kippandet. Efter hand blev hon lugnare. Det orediga i blicken vek för ett uttryck af tröstlös sorg. Hon följde Pål in i stugan men fortfarande utan att giva ett ljud ifrån sig. Ej heller kunde hon smaka föda. Mot kvällen tog hon ett ägg och lät gulan glida ned genom halsen och sväljde med svårighet litet mjölk. Det var allt. Och hon skrev till Pål på ett papper: Strypt — trollena. Pål skakade emellanåt hennes armar, som ville han jaga ur henne den onde anden, han ropade oupphörligt: Tala, min flicka, hör du mig, tala! Men hon stod där stum. Hon var stum. Lik en skugga gick hon omkring och utträttade sina sysslor.

Då föll en känsla af vanmakt över Pål. Han förstod, att även hans tur skulle komma. Varje morgon och varje kväll väntade han det förfärliga. Så kom det till sist, ehuru mycket långsamt. Det började som kittlingar i halsen, vilken liksom drogs ihop, så att det först blev svårt att uttala meningar, därpå ord. Slutligen gav han från sig blott otydliga läten. Han pekade på saker och angav deras namn genom mörka eller ljusa tonfall. Och endast den lättaste föda banade sig väg utför hans strupe.

Nere i byn väckte naturligtvis saken stor förfäran och allehanda tal. Egentligen visste folk ingenting annat, än att Pål en dag kommit in i boden och tecknat på ett papper, vad han önskade köpa. På alla frågor och all undran svarade han icke ett ord. Men att se de båda människorna var ju nog för att gissa

sig till återstoden. Man kunde trott dem vara femtio år. Detta var alls ingen överdrift. Deras kinder hade fallit in och gulnat, och håret grånade fort. Ingen visste sig hava hört maken. Man nämnde det endast med halv stämman och lät till och med ryktet stanna inom byn. Det hemiska undret var ju en skam. Vem förstod icke dess orsak! Det enda man kunde göra var att lämna de stackrarna åt vår Härres förbarmande, ty här förmådde människor intet.

Men uppe i stugan på trollenas mark var livet slocknat och tiden stannad. Kring denna boning hade helt visst döden slagit sin ring. Om solen sken eller månen lyste, om jorden stod torr eller regnet vätte, det höllo de aldrig reda på de två, som sutto där stumma, med dörren tillbommad och slött blickande in i flammorna. Skrämseln, tankarna, allt var förbi. De ville intet. De tärdes av hunger utan att längta efter föda, och det som levde starkast i deras medvetande var en växande ovilja mot luft och ljus.

* * *

Men vad brydde väl solen sig om det! Hon spann och spann där ute lika muntert, och när hon åter svept in hela skogen i sin gyllene väv, kom en dag en ung jätte gående genom ljusdunklet upp mot rödjet. Kvava ångor från allsköns örter slogo emot honom, men han förde med sig havets stormvind i sitt väsen och dess salt i sin gnolande sång. Han bar fjordens svala, skiftande blå i sina ögons djup, och där han trampade fram på den glatta stigen var det något gungande, vårdslöst i hans gång, som när stora dörjebåten styr till hafs.

Redan vid hans första åsyn skulle man kunnat svära på, att han vuxit upp i skärgården.

För övrigt var han en mycket klok ung man och medicinare till yrket. Under de sommarmånader han tillbringat i skogsbygden hade det fallit sig så, att han fått reda på nybyggarnas underliga öde. Och detta hade icke blott intresserat honom som människa utan även rört hans fantasi och väckt hans instinkter som läkare. Den unge mannen hade tänkt en hel del över denna historia, han hade lagt det ena till det andra och bildat sig en egen oförbegriplig mening om dessa stackars skeppsbrutna, som hamnat på trollenas mark i skogen. Och när han tyckte sig hava hela saken klar, började han uttänka en plan. Han talade icke därom med någon, men sedan han först gjort en utflykt till kusten, begav han sig en vacker dag ensam på väg upp mot rödjet.

Ju längre han trängde in i täta skogen, desto out-
härdligare fann han kvalmet och luftlösheten. Bara de små stickande flygodjuren kunde hava förvandlat den friskaste människa till misantrop. Den unge mannen tyckte, att han själv gick här och tappade bort sin värkliga människa. Han blev tung och torr och olustig, och så tänkte han på de svala vindarna i sin hembygd, tills tårarna nästan kommo honom i ögonen. Han målade för sig en bild af de två där uppe, hur de måste hava pinats innan —. Hur vore det möjligt, hur vore det möjligt, tänkte han, för ett friboret barn av havet att finna sig till rätta inuti ett sådant här skrov?

När han äntligen skymtade den lilla stugan, så övergiven och allena på den sollysta fläcken under bärget, fick han formligen hjärtklappning. Tänk om han nu

ändå bedragit sig. Det var värkligen en någon äventyrlig färd han givit sig ut på. Ännu vore han ju icke ens läkare med erfarenhet och ägde ingenting i världen till stöd förutom sin tro och sin känsla.

Sedan han iakttagit, att stugans dörr var sluten och dess dubbla fönster fast igensmetade, smög han fram och hukade sig försiktigt ned för att obemärkt kunna kika in genom de dammiga rutorna. Förut några gånger hade han sett de stackars människorna på avstånd, och nu varseblev han dem där inne — sittande med armarna mot bordet och huvudena sänkta. Så vitt han kunde skönja, buro rummets föremål spår av att hava förpassats till sin plats på måfå och liksom för länge sedan. Det låg något stelnat över allt. Den unge mannen fick intryck av ett så jordfast elände, att hans övertygelse ett ögonblick dunstade bort som blå rök. Var icke det han kallat en förnuftig plan till slut den luftigaste fantasi? Skulle icke det hela utmynna i en ohygglig komedi blott?

Medan han satt där hopkrupen, sökte han få syn på de båda makarnas nedlutade ansikten. Och det måtte legat stor kraft i hans ihärdiga blickar, ty Pål och Olena lyfte värkligen sina huvuden. De varnade intet, men deras ansikten uttryckte en viss rörelse, som om de i sin närhet vädrat något levande. Och nu upptäckte den unge mannen, vad han icke förut märkt. Han såg, att dessa människor voro unga. Om det låg i rundningen av deras sidvända kinder eller i ljuset vid tinningarna eller i draget vid munarna — allt nog, något skvallrade om att det, trots allt, icke var gammalt folk. Ungdom låg och sov under de härjade dragen.

Knappt hade han gjort denna iakttagelse, förrän han återfick hela sitt unga mod. Han reste sig och gick med säkra steg till dörren, ryckte upp den i ett enda tag och steg in i stugan. Dörren lämnade han vidöppen.

— Goddag — ropade han — jag kan hälsa er båda så mycket från havet.

Och när han uttalat detta med en stämma, väckande stark som en utomskärsvind, började han genast kasta upp benen som en tokig lättmatros och dansa Sailor-boy utåt golvet. Han gjorde det i sorglös uppsluppenhet, alldeles som av ett infall han plötsligt fått. Hans jättekropp tycktes fylla hela rummet, han stampade med klackarna, så att det smattrade, och att se hans tunga gestalt med händerna i sidorna knega och niga och snurra runt kunde fått en död att kikna av skratt. Men den unge mannen skrattade icke. Han vände ut och in på ögonen och under alla dessa galna åtbörder släpade han med djupaste allvar fram den ena sorgmodiga visan efter den andra. »Jag far till sjöss, min lilla vän» och »Kärleken och böljan», vågade sig långsamt, på det allra äktaste tungomål, genom rummet. Och alltsammans gjorde han varken för mycket eller för litet av. Han gjorde det ackurat just så, att den lilla stugan småningom fylldes med lukten av tång och salt sjö.

Det var väl den underligaste syn stugans väggar skådat.

Och vad tänkte Pål och Olena vid allt detta? Hur förhöllo de sig?

När dörren så oförmodat slagits upp och solen med detsamma passat på och i en bred flod vältat sig över

bordet och dem själva, hade de farit med händerna över ögonen som i ett uppvaknande. Därpå reste de sig hastigt till hälften och det såg ut som om de av förfäran velat slå sönder rutorna för att slippa undan.

Men då den märkvärdiga uppenbarelsen framme på golvet varken närmade sig eller gjorde dem något ont, blevo de stående i samma ställning, med stolarna halvt skjutna från bordet, och blott stirrade på honom. De hunno nog aldrig göra sig fullt reda för hans besynnerliga beteende, förrän de redan dragits in i allt vad det väckte till liv i deras hjärtan. Ty när de stirrat så där några minuter, hur skulle de kunnat undgå att känna igen den bekantaste syn i världen? Icke hade de så förlorat minnet? Å visst inte — de sågo på varandra, logo gjorde de icke, ty de hade glömt bort att le, men de förstodo. Deras bröst började hävas. Hur många hundra gånger hade de icke varit med om just detta! Hade icke Pål lärt Sailor-boy av hemvändande sjöfolk, tills han blivit så skicklig, att när han dansade på bryggan varenda pojke och flicka kom löpande ned och tiggde honom att dansa mer, mer . . . Och hade icke Olena känt sig så stolt över detta, att hon lockat honom till dans varenda kväll — om hösten, då aftonstjärnan blänkte rätt på måsklippan och svarta sjön gnistrade av mar-eld . . .?

I deras ögon tändes ett sällsamt ljus, läpparna öppnades, händerna famlade darrande.

Plötsligt slutade mannen upp. — Så där ja, tjo, sade han blott, torkade sitt svettiga ansikte och slog sig ned ackurat som en lättmatros slår sig ned på en stol. Och så började han prata. Du storaste, vad

den mannen kunde tala och på tungomål, som bar hafsvinden rakt in över stugan i skogen. Tycker någon, att han brydde sig om de båda där borta — han såg icke på dem, blott skärgården fanns till för honom. Han gav ingen varelse tid att tänka, knappt att andas. — I skärgården skulle de varit i år — vackrare senvår hade en väl aldrig sett, de skulle bara känt! Gott fiske, fjordarna sörefter täckta av skutor — lyste som kritvita tärnor under den granna himmelen. Bara laber bris — så skummet pärlade och stänkte. Ävenledes skulle han hälsa — ja, vad var namnet?

Med en snabb vändning såg han Pål i ansiktet. Makarna hängde med blickarna vid sin gäst. Den unge mannen upprepade vårdslöst, litet brådslande, som hade han icke tid att uppehålla sig länge vid denna småsak, han hade så mycket att berätta: — Hur var ert namn? Jag skulle hälsa —

— Pål.

Det kom svagt, men fullkomligt tydligt. — Ja visst ja — Pål — och ni då? Gästen kastade den flyktigaste blick på Olena — Maria var det ju? Men Olena teg. Hon blott såg på honom — och teg. Den unge mannen vände sig åter till Pål: Ja, hon heter ju Maria, hon, sade han.

— Nej, Olena — viskade Pål hastigt. Och när han uttalat detta, var det som om han först blivit medveten om, att något märkvärdigt försiggått. Hans blick föll förskräckt på Olena. Men gästen tog oösvärat fatt: Så, jaha. Och nu var det en hel mängd han glömt av det han hade att framföra. Varken platser eller personer kom han ihåg, han beskrev hur

där såg ut och vad som hänt, om Pål blott ville vara snäll och hjälpa honom med namnen? För se namn kunde han, goddam, aldrig lära sig.

Och Pål hjälpte honom ibland. Men ibland teg han. Det kom mest an på, i fall han blev tagen med överraskning eller något förekom, som han var rädd att gå misste om.

Till slut reste sig den unge läkaren för att gå. Han var lycklig över vad som vunnits. Han hade räknat ut, att hans uppträdande antingen skulle verka kraftigt med ens eller också icke verka alls. Och han hade ej tagit fel. Dessa människor förmådde lika väl tala som han själv, de ville blott icke eller trodde, att de icke kunde. Men skulle de helt räddas åt livet? Vad borde han göra härnäst?

Under det han tänkte detta, räckte han Pål och Olena sin hand, vilken de fattade efter en liten tvekan, helt lamt, och sade att han skulle komma tillbaka. Han hade medfört till dem några små gåvor hemifrån. Men när han gick mot dörren, märkte han att Pål kom efter, och förstod vad meningen var. Pål ämnade stänga dörren efter sin gäst. Den unge mannen vände sig om och yttrade muntert, att det borde Pål alldeles inte göra. Ingen människa i skärgården låste sin dörr, mindes han inte det? De kunde gå misste om en liten svalkande bris — vem visste?

Och när han sedan långsamt avlägsnade sig, kunde han förstå, att Pål funderade över hans ord. Ty det var först när han hunnit ner på stora vägen som han genom den lyhörda skogen förnam ett ljud likt en dörr, som slås igen.

Då den unge läkaren nästa gång besökte Pål och Olena fann han dem sysslade ute. Det kom något ljust i deras ögon, då de sågo honom, de gjorde också en skygg hälsning men yttrade naturligtvis icke ett ord. Gästen satte sig på trappan och bad dem slå sig ned bredvid. Icke vore det väl så bråttom, att de icke hunno med att höra nyheter från gamla hembygden. Nej, de kommo, ehuru dröjande, satte sig på kanten af dörrstenen och lade händerna i skötet. Olenas ansikte bar samma uttryck af sorgsen slöhet, men Pål hade fått något yngre, skarpare i blicken, tyckte den unge mannen. Och så började han tålmodigt samma förfaringsätt som förra gången. Och med en liknande följd. Pål kunde fås att uttala enstaviga ord. Det syntes icke längre förvåna honom att så skedde. Men orden skruvades fram liksom ur en maskin. Livet och viljan voro borta. Olena endast teg.

Så där gick det en tid bortåt. Främlingen kom och avlägsnade sig åter, och Pål och Olena vande sig vid honom. Han kunde se, att han var välkommen. Han kunde även se, att en liten förändring inträtt i deras väsen. En dag varnade han till och med en kokande gryta på den tända elden. Och dock misströstate han om att lyckas i sina bemödanden. Han vågade icke hoppas att få dessa människor verkligt levande.

För länge sedan hade den förklädnad, varuti han svept sina avsikter, fallit bort. Den hade fallit av sig själv och utan att det tycktes förvåna Pål och Olena. Just detta var så förtvivlat, att intet förvånade dem, intet rörde dem. Den unge mannen talade nu ofta med dem om deras eget liv. Han sade, att de voro

fullkomligt lika alla andra människor, men att de icke passade i skogen, emedan de icke vuxit upp i dess jordmån. Och därför borde de bryta upp och återvända till sin hemtrakt, sade han.

När denna sak första gången vidrördes, märkte den unge läkaren, att Pål lyssnade. Och för varje gång han sedan nämnde härom, tändes ljuset i Påls ögon klarare. Men så fort denne blickade på Olena, vilken stirrade oberörd som förut, föll han åter ihop, under det han mumlade obegripliga ord. Den unge mannen försökte tyda detta mummel. Efter upprepade försök lyckades han också leta ut, att Pål tänkte på deras utkomst, vilket först gjorde honom riktigt glad.

— Allt vad de ägde, sade Pål, låg i stugan och marken. — Nå, men sådant kunde ju säljas! Då blickade de båda makarna på främlingen med en hopplöshet, som ingen motsägelse övervinner. Och sedan denne ånyo med tålmod sökt förstå vad meningen var, blev deras misströstan honom klar:

Den marken lät icke sälja sig! Och ej heller ville väl någon åt stugan på trollenas jord.

Ungefär så förstod mannen att Pål menade. Och naturligtvis skrattade han däråt i början. Men efter att hava hört sig för nere i byn, måste han giva nybyggaren rätt. Det fanns nog ingen som önskade den egendomen, om han så fått den för intet. Åtminstone icke just nu. Medicinaren svor över folks oresonlighet. Hade han blott icke varit så fattig, skulle han köpt den själv.

Men nu såg det värkligen ut som om hela hans stora plan till slut skulle strandas. Dessa stackars

människor tycktes rent av vara dömda att tvina bort på trollenas dumma mark.

* * *

Säg, är det icke egendomligt att beskåda, hur en mogen frukt faller från trädet? När det sker utan den minsta lilla vindfläkt till hjälp. Om man också gäve akt på företeelsen genom mikroskop, kunde man ju icke upptäcka, hur det kommer till, att den lilla stjälken just nu slites från grenen. Och ändock skola i detta ögonblick många många små fibrer lossas!

Det är bara det, att stunden har kommit, och så faller frukten stilla, rätt ned på jorden . . .

En afton på eftersommaren stodo Pål och Olena på stugans trappsten. Olena hade där inne rest sig från stolen, öppnat dörren och gått ut, och Pål hade följt efter. Himmelens stjärnor brunno och skälvde, och hela rödjet glänste. Olenas ögon sågo rätt in i skogen, och dock tyckte Pål, att det var som om hon ingenting sett. Så varnade han, hur hennes tunna kinder fylldes av blod, och hur hennes blick skimrade fuktigt.

— Jag tyckte jag såg havet, sade hon med ens klart och stilla. Pål började snyfta. — Såg du havet, viskade han och tog hårt om hennes hand. — Ja, det gjorde jag, sade hon lyckligt. — Vill du gå dit ned då? — Ja, det vill jag, sade Olena. Nu gå vi.

Det var dagen därefter i bräckningen som de med var sitt knyte i handen likt rädda tjuvar smögo ur stugan och genom skogen ut på vägen. Dörren lämnade de på vid gavel efter sig. Och på bordet i stugan låg ett öppet brev, där Pål bad den gode,

unge mannen, som besökt dem, att taga vara på deras ägodelar. Om det var så, att något blev sålt, kunde han skriva. Annars finge det vara, som det var. Olena ville nu gå ned till havet, och Pål följde henne.

Så länge de ännu hade skogen i ryggen, gingo de fort, fort, som rädda att bliva återförda. De sågo sig aldrig tillbaka. De visste, hur mörk skogen stod där bakom.

Men när de hunnit ned mot slutningen, där heden breder sig milsvitt, togo de varandra i hand och saktade sin gång, vandrande långsamt med sänkta huvuden. Lika rädda voro de nu för att blicka på det vida, lika rädda för att insuga den besynnerliga luften, som kom dem att darra så, att deras sammanslutna händer försattes i en sakta gungande rörelse.

Ju högre solen steg, desto klarare strålade ljuset åt alla sidor. Men deras ögon, vanda vid dunklet i skogen, vågade icke skåda omkring. Vinden tog i deras kläder och svängde dessa fladdrande hit och dit. Det sjungande vinet fyllde dem med skräck och fröjd. Gråt steg upp ur deras bröst. Men likt hemlösa vandrare höllo de sina huvuden ödmjukt böjda.

Då ljöd i deras öron med ens ett mäkta stort brus och dån. Och när de skyggt blickade upp, sågo de havet. De stodo på fjordbackens krön, och vid deras fötter vaggade havet, gnistrande blått i sol. Över dem skar en mås genom den ljusfyllda luften. Den styrde rakt ut till hafs. Och liksom hade åsynen af den fulla härligheten varit mer, än de kunde bära, fäste de sina tårskymda ögon vid den vita fågeln, så att deras blickar genom hans långsamma flykt sakta drogos dit ut. Plötsligt ropade Pål — ty han måste ju ropa nu

för att höras: Se, den stannar på måsklippan! Det var första gången Pål höjde stämman över en viskning. Men Olena log, medan tårarna störtade utför hennes tunna ansikte.

Och under gråt och skratt, ägande intet utom varandra i världen, gingo de hand i hand ned mot havet.

ANTONIO.

ANTONIO, kittelflickaren, satt och frös i februari-skuggan på det lilla torget i Kirano by uppe under alpen och längtade av hela sin själ efter solskenet. Ännu gassade det skönt över kvinnfolken, som stodo i en lång buktande räcka och tvättade kläder borta i stenbassängen. Allt vad han såg av Sarcadalen var en snötopp ovan torgets vita hus, på den kunde han följa solens gång, snart skulle hon försvinna, den välsignade, nedför Roccakammen bakom honom, men att handla vore en viktig och vågsam sak, och varje förhastande kunde bli ödesdigert. Nog strömmade vattnet, som glittrade så frestande i ljuset, men också skvallerpratet, som sprutade elakhet, och Antonio visste, att förargade han kvinnfolken, var han såld. Han hade kommit vandrande inifrån trånga, mörka dalkjusor hit ut till ljusa slätten vid Gardasjön, där varenda bonde ägde sin vingård och kunde tänkas ha det bra, själv var han utfattig och fick äta poletan utan olja, inte hade han behövt det, om arbetet betalats. Men då folk gav honom 5 — inte 10 ens, nej bara 5 centesimi, när han skulle ha 15, och 25, då han skulle ha 50, vad kunde han göra åt det? Låta bli att laga deras grytor naturligtvis, men vann han på så vis något? Alltsammans var mycket sorgligt och mycket dystert, och skuggan var skugga

här som innanfjälls. Och nu bet ora'n till, var mid-dag svepte den genom dalen, snöbärgsvinden från Bresciahållet, en trasig jacka eller ingen jacka alls kom då på ett ut. Tvärt över torget drogs som ett hårt streck, på ena sidan skuggan, blåsvartare och iskallare än förut, på den andra ett gullflöde, som lyste likt sommar i kvinnornas hårflätor, det stod inte längre till att hålla sig undan, man var väl människa med rättigheter. Antonio flyttade manhaftigt sitt fyrfat och sina kittlar mitt i solen, och ett par sälla minuter njöt han obeskrivligt. Det hopknorrade skinnet töjde sig och mjuknade, och blodet sjöd i kroppen som het olja. Men trevnaden blev kortvarig, det skedde som han fruktat: röken från tråkolen och salmiaken han strödde i elden för lödkolvarna satte fruntim-merna i näsan, och hamrandet hindrade dem att snattra fritt. De blevo etter befängda, spottade och galnades, grälade och gycklade och vände sig om och kastade hela nävar av smutsigt vatten på hans don. En ilter jäntunge till och med slog bakut och sökte få träskon att flyga av foten och träffa honom i magen.

— Inte fryser fett fläsk och skinande olja, ropade de, maka dig genast tillbaka, ditt gödda svin.

Antonio suckade och drog sig litet längre bort, så att han vände bröstet åt skuggan men fick solen att åtminstone steka en stund på ryggtavlan. Ånyo stack han kolvarna i elden, pustande och flåsande af leds-nad och bekymmer, inte minsta vedervärdigheten detta, att när han gick, såg det ut som om han rullat fram, sade folk, magen sköt ut som en tunna. Dessutom hängde kinderna som påsar, ögonen lågo instoppade som russin i vetebullar, och det pärlade gärna ur var

por. Ingen kunde tro annat än att Antonio spisade makaroni och ost varenda dag, man fick liksom inte för sig att han var en stackars familjeförsörjare med åtta barn. Rådde han för att han bara tilltog i väl-måga, ju hårdare han svalt? Svetten berodde på svaghet, sade fader Giovanni, så där lackade också han i fastan, Beppo, smeden hemma, som hade den oskattbara förmånen att se ut som en vinrankstake — när han om sommaren stod naken framför ässjan kunde man räkna alla revben fram och bak — honom ömkade folk, livet var mycket grymt.

Då Antonio blivit färdig med förtenningen, dop-pade han en yllepapp i vitt pulver och gned kärlen blanka, ivrigt nu som om det gällt livet. Han höll upp dem högt, tillräckligt länge för att det skulle sjunga djupt ned i kvinnornas medvetande hur grant kopparn glänste i solen, så vände han långsamt insidan åt dem, och där glindrade tennet likt silver. Ett ögonblick gladdes Antonios betryckta hjärta, ty han älskade att se arbetet lyckat och vackert, sedan flög tanken till det viktiga, som förestod, och då kändes det som om varenda blodsdroppe stannat och stått still, hjärnan dunkade i takt med hammarslagen, vilka fastnat i öronen: vågar jag — begära 50 — eller bara — 40 eller — kanske 60, 60, 60. Omöjligheten att förutsäga hur nästa timme skulle te sig, ljus eller mörk, kom skinnet att åter snörpas hop av kall spänning. Framför allt dög inte att förefalla angelägen. Om han bara kunde säga något roligt. Det väntade folk, han hade skepnaden för sig, de trodde att han var till bara för lustighet och glam. Men Antonio hade aldrig i sitt lif kunnat finna ett trefligt eller

skämtsamt ord, allt flöt in i en ängslan, som förvirrade. Han reste sig mödosamt, släckte elden och körde ett finger i vart hål på kastrullskafften. Så rustad vände han sin tunga lekamen långsamt mot den fruktansvärda stenbassängen, bugade högtidligt och bredde värdigt ut armarna med tillbehör:

— Högädla, sade han — dygdädla fruar.

Kvinnorna vaggade sina huvuden, beundrade och gäckades. Men inte trodde han väl att det rann soldi ur vattenledningen? Pengarna finge han se sig om efter på krogen, inne hos Paolo, där höllo karlarna till.

Antonios hjärta lättade, ty kvinnfolk voro sig tämligen lika, hur öden och lotter skiftade, men männen förmodades handla efter omständigheterna och råd och lägenhet, vilka härvidlag borde ställa sig gynnsamma.

Fortfarande med sina grytor hängande från krokarna av härdade fingerknogar stultade han flåsande uppåt den steniga backgatan till vinstugan. Redan ett stycke ifrån hördes tal och slag af knytnävar mot bord, och när Antonio sköt upp den halvöppna dörren, stod pipröken ut tät, och bakom lyste vita tänder, och händer foro kring upprört. Bönderna sutto på bord och bänkar och på spiselhärden som i en bred, bekväm soffa och voro tydligen inne i ett ämne, varom de hjärtligt enades. Då Antonio avlassat sitt gods på ett ledigt bord och ordnat det i en blänkande ring, kom värdinnan, som var ägarinna till största kastrullen, fram och snappade sin skatt, nickade uppmuntrande och gjorde rum för den på hyllan ovan spisel. Därpå skänkte hon i en kvart vin. Antonio följde ängsligt

hennes rörelser, han förstod att ingenting annat fanns att göra än vänta.

Han suckade, satte sig i en vrå och knäppte händerna på magen. Af hjärtats djup hoppades han på verkan av den blänkande synen, som inte borde förfela att slå an hemliga strängar. Hade man präktiga kopparpannor, så hade man väl också ett präktigt kök, med väldig spisel, som de brukade här nere, och som det alltid brann i, och någon som höll allting nätt och snyggt, en präktig hustru, kanske vackra barn, ack ja, som fingo äta sig mätta och värmas vid brasan, ack ja. Även småbönderna i Sarca voro burgna mot folket inåt, allting dyrare också, det vore därför att hoppas, att soldo'n inte hade lika högt värde, åh inte på långt när, ack nej. I alla fall bekymmersamt att ingen låtsade om varken honom eller sina egna tillhörigheter — vad kunde han göra? Pratet gick hela tiden löst på usla förtjänster och nedtryckta druvpriser — Antonio började tycka att kopparglansen mattades i den grå rökluffen, ja rent av dog bort. Det svartnade för hans ögon, han slog i glaset och drack ur hela karaffinen på en gång.

Det hände sällan, att Antonio fick smaka vin, fast detta var sämre än deras vin hemma, kanske sån't man bjöd fattigt folk på förstås, det var i sin ordning. Men här inne kändes gott, något likt om natten, när man vaknade och rummet stod iskallt men täcket värmdde kroppen och man låg där, över på säkra sidan liksom, och kände dagens sorger och suckan flyta in i det stora kalla, som för närvarande inte kunde nå en. Litet lök och bröd var allt vad Antonio i morse förtärt, och det erbjöd svårigheter att reda upp av

vilken anledning hoppet småninom infann sig, och varför olyckan tycktes honom lik en främmande fågel, som en stund oroligt flaxat och smällt med vingarna mot väggar och tak men till sist hittat gluggen och flugit sin kos. Dunlätta moln ville lägga sig ljummande över världen, han stred emot dem, men intet på allvar, de voro mest behagliga. Och ur dimman hörde han en hop ord, som fingo en sällsamt klar och förlösande klang:

— Storbönderna, uppköparna — klingade det, — kan man tänka sig större nedrighet, här stiger arbetspriserna runt omkring i landet, och varan går upp i hela Lombardiet, och håller man sig så vid ett sunt och måttligt pris, trycker de kanaljerna ändå ned det, hälften får man, hälften, de vet förstås att man inte kan ge sig utom gränsen, för vinodlare växer som svamp överallt, och tullen, den tullen —.

Nu hade Antonio funnit det: silverklockan i tornet var det, den lilla, som hängde bland de andra, vardagsklockorna, tunga och kärva, helt vanliga, och som fader Giovanni någon stor helgdag ringde med, dallrande och ljuvligt, tills ögonen på en föllo igen och man såg för sig obekanta berg och dalar av ett sådant ljus, att det kanske var paradiset, vem visste? Ingen hade sett paradiset, och vår Härre är nådig och syndares vän.

— Vad ha de för grundsatser? ringde klockan. Ha de några alls? En stackars sate trampas ned för att han skall bli liggande vackert still, där han legat i århundraden.

Inte var det bara klangen, nej, vartenda ord blixtrade som kastrullerna gjort i röda solen av fröjdefull

mening. Antonio var minsann inte den åsna, man trodde, hej — Nu föll värdinnans stämma in, Antonio mindes som i en dröm att den förut låtit skrällande gäll, nu liknade den en välstämd flöjt.

— Di tänker inte på, att vår Herre kan träffa dem, han, när han vill, men en vacker dag ska ni bönder sluta er ihop om en sådan där nymodig press, en press är väl inte hela världen? för den käre Guden menar, att varenda människa ska leva som en människa, märk det.

Antonio satt och vaggade med kinder och mustascher hängande fuktiga som av flott, de små ljusblå ögonen välvde simmiga och sälla. Han hörde sig skratta invärtes vilt och fritt, han var förenad med dem alla här inne i ett kärt och broderligt band, de voro hans goda vänner, hans trogna grannar, han önskade att han kunnat skratta högt men hade glömt, hur det gick till — Hör hur det sorlade av innerligt samförstånd:

— Ja Han som sitter där uppe kan hjälpa de små och stjälp de stora, som jäklas.

Antonio reste sig. Han förekom sig själv gjord av bara luft, något märkvärdigt skulle ske nu, han var så viss därom, att rösten slog klick av pur övertygelse.

— Mina herrar, vänner, ädla män och fruar — han famlade och drog i sina trasor som för att visa fram dem — jag tackar eder, jag tackar eder, det är Antonio från Toblino, som talar, se om ärmar på rocken kan man knappt tala, han är allt för billig och använder bara äkta tenn, varför jag nu ädla vänner i min sällhet anhåller om en ringa pänning.

Och darrande av glädje bredde Antonio ut armarna och vaggade fram och lyfte som förut var kittel på

fingeret och bar den runt i salen. Hans minne för kunders namn var kungligt, han skulle kunnat räkna upp dem i sömnen, och var man fick svara för sitt. Bönderna skrattade åt den beskänkta tosingen, de kastade upp alla tio fingrarna i vädret och ropade, att det vore kvinnfolkens sak och i varje fall måste anstå, det gick inte så kvickt att få mynt, och den som var så välmående kunde nog leva en bra stund på hullet.

Med en besynnerligt omständlig varsamhet lade Antonio ned var panna bredvid dess ägare. Han försökte att dra munnen till något, som kunde gälla för leende. Om han bara kunnat roa dem litet, Jesus Maria att ingenting, ingenting fanns i huvudet. Det kändes tomt som en ärtbalja. Han blev stående med handen framsträckt, i värligheten stirrande slött. Några centesimi föllo i den. Antonios lediga fingrar lade slantarna snabbt i sär — det var 30, och han skulle ha 50. Bonden stoppade avgörande händerna i byxfickan. Den ena efter den andra kom nu och lade mynt på bordet, och Antonios fingrar bredde fort ut dessa — mycket för litet, alltjämt mycket för litet. Han stönade i nöd. I hans bultande hjärna dansade som yrflingor ljuvliga ord, som fått honom att hoppas, på något sätt tyckte han att de förvandlades till bösskolor, som han jagade genom samtligas skal-lar, men utan att läpparna kunde forma minsta grand, farligt, mördande eller bara rättvist. Han endast stod där mitt på golvet, nu med båda händerna räckta mot dem — som mot ödet, mot livet, mot solen — och pustade: — Jag är arm och fattig — gräs och polenta.

Bönderna bullrade med bord och bänkar, stimmade omkring honom, klappade honom godlynt på magen, väsnades och gnydde:

— *Du* min gubbe: gräs och polenta? grisstek och feta höns menar du — för resten om du inte är nöjd så finns det gudi nog av kittelflickare i dalen.

Det lyste till rött för Antonios blick, han såg sig flyga Sarcabonden om halsen och märka honom med sin kniv. Han slöt ögonen och begick dådet i tankarna, varvid han genomilades av en sällsam njutning. Därpå tog han upp en trasa och knöt sorgfälligt in mynten. När han försäkrat sig om dem, höjde han den knutna näven och gav sig till att guppa upp och ned och rista den som en galning. Så föll han ihop, blev tungsint, nästan nykter, och gick ut.

Torget låg helt i skugga. Bortifrån sjön nalkades dimman — ditåt skulle han ju. Över huvud föreföll sol att vara ett så konstigt och avlägset begrepp, att det inte vidare kunde tas med i räkningen. Där Antonio med sitt fyrfat vaggade töcknet i möte, kunde han allt mindre föreställa sig, hur det kändes att sitta upplenad och varm och hoppfull, någorlunda så där, i solen. Men det fanns något annat, vitt och svävande, alldeles för svårt för förståndet, bäst man sökte fånga det flöt alltsammans bort som rök under himlen. Det var om alla orden, som talades, och som man tyckte betydde något, men så betydde de ingenting alls, de voro bara till, när man satt i varma stugan och var glad och vinet rann, de voro som silverklockan och paradiset och solen.

Med ens stannade Antonio förfärad — värdinnan! Hon hade varit försvunnen, henne hade han glömt,

yr och förvirrad av ledsnad och det oväntade — det oväntade, som bort vara väntat — ja. Allra största kitteln — och inte en cent! Han finge väl vända om, större bit än så hade han gått för 50 c. — säg 30.

Men han rörde sig ej. Dimman, som glidit längs jorden, hade svällt ut över hela dalens bredd, bortskurit vingårdarna och husen, höjt sig och fallit över olivskogen, stigit till cypresserna och de gamla klippborgarna och slukat själva Alptoppen. Antonio stirrade på det blinda glupande, som närmade sig från alla sidor, han tyckte att det liksom sög honom till sig . . . Han som intet haver, han — honom skall ock . . . åhja, just detsamma om han inte kom ihåg orden, fader Giovanni upprepade dem i söndags, fader Giovannis ord stodo sig i alla fall längst, meningen var att det lönade sig inte, ingenting. Och Antonio gick in i den isande dimman, längre och längre in, tills den tätande slog igen om honom.

MOT DEN VITA SNÖN.

HELA landet ligger vitt och slätt, ty pälsen av snö täcker över vad som är knaggligt och knotigt och hårt. Mjukast och jämnast är det här i skogen, vita pösande bäddar ha lägrat sig under granarna, packat sig högre och högre, uppöver alla dignande grenar, ända ut på den yttersta lilla sviktande kvisten tills hela skogen står full av jättestoder av vita moln med armar, vilka välsignande sänka sig över jorden, döljande alla gröna taggar. Och allra vitast, allra mjukast, allra stillast är det djupt inne, där tjärnet viljar bundet och fruset, så stilla att icke ett vingpar slår, icke ett barr skälver, icke en fågel utstöter en lockton. Och på dörrtröskeln till sin stuga, som för fem år sedan timrades i rödjet kring det blanka skogsvattnet, sitter skomakaren Gustav Hök med händerna i skötet och stirrar ut.

Långa stunder i dag har han suttit så, lika lugn och oberörd han som naturen, och stillsamt och drömmande häfta hans ögon vid en och samma fläck, som han förmår fasthålla, just emedan den icke är något bestämt i sig själv utan blott en del av ett vitt oändligt något. Van är han att vara ensam, van att sitta stilla, timme efter timme, icke är han heller bortskämd med stuguvärme. Här är gott, mildare än det

var i den råkalla fängelsecellen, och vackert är det att se på allt detta, mycket vackert. Vill han, så kan han ju när han behagar stiga upp och sträcka på sin kropp, lyfta armarna, svänga dem villt, rusig av modet och lusten att leva, och så löpa i full obändig frihet den igenyrda stigen bortåt. Det är medvetandet härom, som kommer honom att ibland kasta huvudet tillbaka under skarpa undrande blickar, liksom hade han plötsligt vaknat, tills aningen av ett löje arbetar sig fram i hans tungsinta anlete. Och just för att friheten sjunger inom honom lik en glad fågel, sitter han kvar tryggt, sitter och tänker, utan plåga nu, obestämt och lätt som en, den där blivit fullständigt befriad från en så stor börda, att han icke har den ringaste känning av allt det lilla, som återstår att bära.

Och visst och sant är, att han haft det gott och lättvulet, sedan han för ett par månader sedan slapp ut ur straffanstalten och kom hem en kväll — sent — för att undvika att möta någon, till Malins överraskning, emedan hon icke väntat honom förr än dagen därpå. Föda är det väl ej så gott om, men han är icke kinkig, ovanpå fångkosten smakar alltsammans bra och gärna knappar han in på det ännu litet.

Blott ingen begär, att han skall göra, vad han aldrig ämnar göra!

Vid detta hugskott, som likt en rovfågel skjuter ned mitt i det näste av fredliga, färglösa tankar, där han hela dagen byggt och bott, börja mannens blickar att irra omkring. Det glimtar till i dem av trotsig oro.

Nej — icke fråga om att han gör det. Må det bliva hur som helst, man får se tiden an. Har han

icke lidit tillräcklig smälek? Skulle han nu också underkasta sig att möta de hemmavarandes försmädliga miner — kanske till och med rädda, vem vet? Gustav Hök, som i hetsigt mod slog till marken sin egen gesäll, så att dennes huvud träffade en sten, å, den karlen kan ingen vara säker för, änskönt om slaget nu icke, sannerligen för Gud och värkligen icke, var ämnat att bliva ett dråpslag. Håhå, Gud allsmäktig hjälp, nej bättre att svälta. Vem talar om svält? Han tål mycket han, och vad Malin angår, förtjänar hon ju — nåja, icke så värst mycket, men i alla fall.

Åter börja ögonen sin oroliga vandring över tjärnets döda yta. Hök får en besynnerlig förnimmelse av, att allt icke är så stilla som förut, han tycker sig höra ljud — eller att något rör sig omkring honom, ehuru han icke ser, vad det kunde vara. Bestämt smyga skuggor fram över det vita.

Är det någon som tvingar honom till det, han icke vill? Är det någon, som begär, att han skall gå ned i byn och tigga om arbete? Nej, han skyller ju ingen för det. Hon, Malin, är ett duktigt kvinnfolk, aldrig ett ord har hon sagt. Konstigt bara hur gul hon blivit, gul som halm och svart under ögonen, det har väl kommit av längtan. Ja, Gud sig misskunde, så vacker och ung och glad, som hon var, när de flyttade in hit i stugan. Det visste han ju, att den andre även funnit ut, annars hade han, Hök, väl aldrig — nej, icke tänka på *det* mera, icke nu, då blir det åter för tungt att leva. Och leva är just vad han har en så obetvingelig lust till.

Han reser sig hastigt och ser mot den blinda himmelen, ty sannerligen ha icke grantopparna börjat sakta vagga och en och annan stor våt flinga falla. De komma tätare och tätare dessa flingor, genom skogen susar det doft, och för första gången i dag undrar Hök, varför hans hustru dröjer så länge. Nu borde hon kunna vara här. Tidigt på morgonen drog hon åstad med sin kälke proppfull av kvastar och matt-ruskor, dem hon skulle avyttra i grannstaden, och ehuru det visserligen är mer än en dryg mil dit in och tid går åt att skrapa ihop de små slantarna, så faller skymningen dock snart mellan träden. Hök tänker på slättbygden, hur fort vinden ökar sig där nere och blir underlig och ombytt till mods.

Långsamt, utan någon egentlig plan, börjar han vada fram genom skogen. Han sätter sina stövlar i de djupa spår, dem Malins fötter redan bildat. Det kan ju vara tungsamt för henne att draga kälken uppåt, och till brynet kan han alltid gå, säkert möter han henne innan dess.

Alltsom skogen glesnar, brusar det starkare och granarna välta ned hela fång av snö över hans huvud. Han påskyndar sina steg, men när han nått skogskanten och skådar över fältet och vägen, vid vilkens slut byn skymtar, synes icke en levande varelse till. Blott snön yr och blåsten viner över öde åkrar. Ett ögonblick står Gustav Hök obeslutsam, därpå drar han mössan ned över pannan och stiger dröjande ut på landsvägen. Han kan ju vänta på henne ett stycke hitom byns sista hus... Satan till vind, den biter in på bara kroppen, aldrig kan väl Malin frysa? Det har han icke tänkt på förr, hon har aldrig klagat

över, att hon frös. Men där han nu vankar fram med händerna djupt nedstuckna i byxfickorna, ser han henne livslevande för sig, just som hon försvann i allt det vita och nog var hon väl för tunnt klädd för en färd som denna.

Hur länge han stått bakom ladan till byns yttersta gård och spejat ut, stampande för att kvarhålla kroppsvärmen, vet han icke, men han tycker att det mer än någonting annat liknar första dagen i cellen, så långsamt går tiden. Och ju längre han betraktar dessa omgivande gårdar och hus, där varje vinkel och vrå är honom bekant, däss stoltare och kallare min sätta de på sig, ackurat som ville de säga: gå din väg, utböling, vad har du egentligen här att göra! En gång, då en arbetskläda ryker förbi, hejdar han skjutsen och frågar den för honom obekante körkarlen, om denne icke sett en kvinna, dragande en kälke, en liten kvinna, icke värst stor i kroppen, och som såg ut att hava kommit långväga ifrån? Och då mannen skakar sitt huvud och ljudet av bjällran snabbt åter dör bort, blir luften för Høk med ens till ett stort, tomt djup, där han på något sätt vill sjunka ned. Han stiger fram bakom knuten och börjar mekaniskt röra benen bygatan framåt, nästan utan att känna eller frukta någonting. Av gammal vana håller han huvudet sänkt, och ögonen, skuggade av den ludna mössan, löpa vilsna åt alla sidor. Överallt är öde och tomt, knappt en racka skäller. Först då Høk passerar den upplysta handelsboden, ser han folk röra sig där inne — kanske är det sådana, som överraskats av yrvädret och gärna dröja kvar i värmen och lugnet, icke göra sig brått med att åter gå ut i den stygga kvällen.

Han, Hök, var också gärna sedd där en gång, kunde väl säga, att han i handelsmannen ägde både en vän och en god kund, den mannen var det väl Malin egentligen haft att hålla sig till i sin nöd. — Nej, över den tröskeln stiger Gustav Hök aldrig mer i detta livet.

Men om det nu vore just där, som Malin befunne sig?

Tanken slår honom så plötsligt, att han tvärstannar — hur skall han kunna fortsätta vägen till staden utan att få visshet härutinnan?

Rådsvill drar han sig i skygd för fönstret — står minut efter minut och stirrar hjälplöst på de röda, muntra, små rutorna. Hon måste väl komma snart, varför i Jesu namn dröjer hon? Han skall slå henne, slå henne, då hon äntligen kommer

En best den östan att sätta hårdare och hårdare åt, snöfanorna rent av piskas mot husets väggar. Hök börjar till sist skälva som av frossa, och en varm våg arbetar sig upp ur bröstet, längre och längre upp. Så gott som det var i dag, han hade riktigt trott, att vår Härre ville unna honom livet tillbaka, och som vinden har allt vänt sig. Här står han usel och övergiven som en rädd tjuv. Ja ett ögonblick tyckes honom hans egna kläder bokstavligen likna en vandrande uslings slitna och urblekta dräkt. Och på vägen drar och stretar Malins tunna gestalt ensam. Han ser det, han ser det, varför släpper honom då aldrig den synen? Om han nu bara försummar tiden, om hon icke skulle finnas där inne.

Med en smäll öppnas dörren till boden, och i det utströmmande ljuset ser Hök sin egen svåger, han Lag-

åsbonden, som varit hårdast av alla i sin dom över dråparen, och följd av själva fjärdingsmannen, komma ut på den höga trappan. Instinktligt ryggar han tillbaka, men då männen avlägsna sig är det, som fattade någon i hans strupe, han vill kvävas, och en sekund därefter hör han sig själv säga med sin vanliga tunga stämma: Är det bekant om Malin är i byn?

De båda männen, som genast häjdat sig, gapa, vimmelkantiga av den ilska blåsten, och i sin djupa förvåning får Lagåsbonden icke fatt i något bättre svar än rätt och slätt:

— Nej det är hon inte.

Gustav Hök väntar heller icke för att få höra mer. Han har ingen rätt förnimmelse av detta fruktansvärda möte, han endast tar ut stegen, så att de bliva långa som två andras, och slutligen börjar han springa. Han pölsar uti och skjuter bort snön, han brottas med landsvägens drivor som med en ond människa, och under den svettiga pannan glimma ögonen spända, med något tröstlöst på bottnen. Han läppar röra sig som i förvirring, och om något ljud når över dem, så dör klangen bort i allt pipet och vinet.

Så tunner och liten, så tunner och liten . . . och ingenting hade hon väl heller fått till livs att räkna på. Skall han till att bliva galen nu, han som kunde tåla sig i allt det mörka, därför att en fanns, som satt hemma och väntade.

Då stöter han plötsligt emot något hårt och ser ett föremål mot den vita snön. Det är Malin — Malin, som hukat sig ned på kälken och icke rör en lem. — Är du frusen Malin, så var snäller och svara, hör du mig?

Han ropar i hennes öra, där han griper henne som ett bylte i sina händer och rister henne hårt. Kvinnan öppnar trögt ögonen och säger svagt, likgiltigt som i en dröm: Är det du Gustav — jag är bara trötter, jag kom till att bli sittande, rätt vad det var.

Gustav Hök svarar icke ett enda ord, fast det i hans inre yr och dansar vilt som här ute på slätten. Och han är så märkvärdigt ostadig på handen, då han knyter fastare om henne schalen och åter sätter henne ned på kälken. Därpå sliter han av sig jackan och hänger den om hennes axlar. — Nu får du hålla dig fast, säger han högt och tycker att det låter underligt — du får inte släppa tag, förstår du.

Kvinnan kryper lydigt samman och fattar om kälkstolparna, och spännande alla muskler börjar Gustav Hök draga sin hustru hemåt genom snön.

Det är ett tungt arbete för honom, som så länge varit van att sitta stilla. Allt inuti kroppen liksom kastas härs och tvärs, upp och ned, tills styrkan slutligen slites fram, hel och obruten, käck och jämn. Och bland allt, som tumlar omkring i hans bröst, får också småningom något öfvertaget, något märkvärdigt färdigt och fast. Det förefaller honom som bures olyckan bort på blåstens armar för att aldrig mer komma igen.

Slutligen hinner han då fram till byn och stannar flämtande framför handelsboden.

Hur skall han kunna återvända med Malin till den tomma, kalla stugan? Osäkert är väl ock, om hon härdar ut så länge.

— Du får kanske in hit och skaffa dig något starkt, säger han tveksamt och lutar sig över henne.

Malin försöker resa sig och mumlar, att dit in måste hon, ty de ha ingenting att äta där hemma.

— Försök att stödja på benen, säger han skyggt och hjälper henne upp. Men då hon tagit några steg, sjunker hon tillbaka på kälken och svarar med gråten i halsen: Jag litar mig inte till det.

Åter piskar det invändigt i Hök som med vassa spön. Men han sätter tyst på sig jackan och leder därpå Malin stödjande uppför bodtrappan, ett steg i sänder. Då han öppnar dörren, ljuder klockans pinglande ända in i hans hjärta, hårt som en gevaldigers kommandoord, och ljuset, värmen och pratet, som slå honom i möte, lägga ett töcken för hans ögon. Mycket omständligt sätter han sin hustru ned på en fjärding, han känner det, som om han utförde allt i sömnen, och då han slutligen går fram till handelsmannen, som i hast fått brått med att inlägga varor, äger han knappast medvetande av sina egna rörelser.

Det har också blivit tyst här inne som i en kyrka, när lysningarna förkunnas, och vid disken, där våta vadmalsrockar nyss trängdes i en lång rad, uppstår plötsligt ett stort tomrum för den nye kunden. Ingen präst kan mer uppmärksammas än Gustav Hök, när han med sina ögon naglade vid brädet begär att få låna ett glas brännvin med tilltugg för sin sjuka hustru. Och det är först, när han riktigt slutat, som en suck av lättnad far genom rummet, där folk åter börja röra sig och dämpat talas vid.

Handelsmannen har med påfallande beredvillighet gått Höks önskan till mötes. Han anstränger sig tyd-

ligen för att vara så obesvärad som möjligt i betraktande av omständigheterna. Ty en mer förbluffande uppenbarelse än skomakar Hök, som alltsedan hemkomsten hållit sig fullständigt osynlig, kan icke gärna tänkas.

Detsamma står nog att läsa i alla de blickar, som omgiva Hök, där han nu ensam vid den utrymda disken väntar på några fattiga matvaror, han begärt. Men det besynnerliga inträffar, att han knappt märker detta. Alltsedan det första förskräckliga väl gått över, känner han mer och mer ett sällsamt välbefinnande få makt med sig. Den varma luften, mättad av kända dofter och åsynen av alla bekanta ansikten värka på honom likt friska regnskurar på en törstande planta, det smyger över honom en mjuk längtan efter sådant som är ljust och lättvulet, efter goda ord och goda blickar, allt som är ljuvligt för hjärtat. Den längtan riktigt tigger honom om något. Som i drömmen hör han, hur kvinnorna, där de samlats borta kring Malin, tala avbrutna ord av medlidande. — Stackars kräk, stackars dig, Malin — jo du har fått känna på, du, det är stor synd om dig stackare, säga de. Och Hök erfar ingen harm, intet trots, ehuru detta ju egentligen är en anklagelse mot honom. Tvärtom vill den varma vågen i bröstet rent av välla över. Och liksom nyss när han i snön fann Malin levande och oskadd, vidgas hans hjärta och blir mycket stort, så stort, att det rymmer dem alla här inne, antingen de vilja vara av med honom eller icke. *Han* har den önskan, att allt skall bliva som förr. Ty en stor olycka och en stor lycka har han smakat i dag, och då faller det sig tungt att åter tvingas ut i köld

och ensamhet. Han ville så gärna få stanna här inne, han, bland alla hederliga människor, som han aldrig velat något ont, och som aldrig förr velat honom något ont. Han vill det så starkt, att han tycker alla människor böra förstå, hur det hänger samman. Men kanske har han verkligen gjort hela byn ont genom vad som skett — och då är det väl ingen annan än han själv, som —

Plötsligt vänder han sig om och ser skarpt på Malin, där hon sitter späd och böjd och håller någon i hand. Spriten har färgat hennes kinder och det har kommit något ljust över hennes ansikte, något som liknar ett leende, ehuru för svagt att kunna få namn därav. Så knäpper hon upp sitt klädningsliv och letar fram en hopknuten duk, vilken hon ber en kvinna räcka Hök.

Denne förstår, att det är pänningarna, hon förtjänat i staden. — Var så god, säger i detsamma handelsmannen och skjuter till honom det lilla paketet med de begärda varorna.

Som Gustav Höks huvudbonad är långt neddragen och hans huvud böjt, kan ingen se, att han blivit röd som blod. Och hur han fumlar och fumlar med sin darrande hand, får han aldrig upp dessa knutar, vilka dölja priset för hennes svåra möda, hon Malin, stackare. Men med ens slänger han bort duken, ratar beslutsamt på sig, tar av mössan och säger högt och säkert, som om han läste ett stycke ur katekesen:

— Är det så, att någon behöver arbete gjort, så vill jag bara omtala att jag är mycket tacksam, ifall jag får mina kunder tillbaka, och så vill jag anhålla hos handelsman att få krediten öppnad.

När han talat ut, kommer nog den gamla rädslan över honom, ty han tycker, att orden studsat tillbaka utan annan värkan än att utskämma honom ännu mer. Fumlig och oviss står han där tummande möss-skärmen och ser under lugg på kvinnorna, vilka betänksamt titta ned framför sig, och på männen, som utbyta tveksamma blickar. Men hur han ser, förefaller det honom, som om alla dessa ögon och alla dessa ansikten bleve mer och mer godsinta. Och utan att efteråt förstå, var han fick sin djärvhet ifrån, går han stilla fram och räcker alla sin hand, den ene efter den andra. Och män och kvinnor fatta den långsamt, men skaka den stadigt och för var och en, som icke nekar honom sin grova näve, känner Hök det, som fölle en småbörda från hans själ, och han kan icke begripa, hur han förut kunnat känna sig fri och glad.

Malin har rest sig, mest lika röd i ansiktet hon som Hök själv, och en blick ger hon honom, som han gömmer länge. Den är som en lärkdrill. — Ja, adjö nu alla och tack, nickar hon, som om ingen trötthet funnits till.

Men handelsmannen, vilken hittills stått utanför detta, lutar sig över disken och håller självmant ut sin röda, varma hand.

— God kväll, Gustav Hök. I kan titta ned i morgon, om vädret är passeligt.

Skulle någon trott, att kälken kunde skutta i väg på detta sätt uppför skogsstigen! Han hoppar som en tosing genom drivorna. Det är Malins skull, hon borde sitta på, men det är ingen ordning med Malin i kväll. Hon skyller på brännvinet, det har gjort henne

galen i huvudet, säger hon — tro om hon icke orkade löpa till staden och hem igen?

Då kan Gustav Hök icke längre hålla fågeln inom sig i styr. Vinden har saktat och över grantopparna stiger den gula månen, och plötsligt börjar Hök sjunga. Först helt varligt, ty det är länge sedan sist, och han har glömt att hålla tonen. Men ju högre upp det bär, däss fastare ekar det genom den vita skogen.

FONTANA DI TREVI.

DE voro allesamman för fattiga att ha råd att taga livet på fullt allvar. Och i afton hade de slagit sig ihop om en droska, hängt sig fast ända ut på fotstegen och så stojande manstarka, stående upprätta som packade sillar i en notvarp rent av imponerat sig till en plats i trängseln mellan alla vagnar ovanför Colosseum i den svarta kvällen under stora darrande stjärnor. I all sin storhets ensamhet stod där nere forntidskolossen och bligade mulet med sina hundra tomma logeöppningar likt halvslutna ögon, där aftondagern, som silade in, blev den vita strimman. Slutningen dit ned var ett enda hav av betsel vid betsel och cigarreld vid cigarreld, blänkande genom dunklet, mättat av konstgjorda vällukter och sorlet av de mångtusendens otåliga väntan. Och på en gång flammade jätteruinen upp, ur varenda glugg slog som en röd eldtunga och från innandömet fräste ymnigt raketer mot det mörka fästet. Hela Colosseum brann. Gripen af skådespelets nästan ohyggliga förtrollning reste sig mängden i vagnarna och ropade i yrsel: se Rom brinner, se Rom brinner. Den bengaliska lustelden gick över från rött i blått, i purpur, i gult, i violett, näjden föreföll som sedd genom färgat glas. Innanför vidundrets långsmala ögon tyckte man sig skönja människor, som onda andar matande jättebålet, springa

omkring på arenan, och alltjämt berusade sig det nöjeslystna Rom av den praktfulla synen. Man tröttade aldrig att som övriga mottaga varje nytt nummer. Men på skandinaverna väckade det konstlades retelse till slut otillfredsställande. Deras pojaktiga uppsluppenhet domnade av, de blickade från leken och spanade i natten efter fäste för djupare drömmar, äktare glädje, efter Rom i däss stolta stillhet, däss eviga sömn, som endast hörde natten till under de blå stjärnorna. Skymtade de ej Capitoliums tinnar, Titus segerport, Venustemplets apsis? Den skarpa glansen i deras ljusa ögon angav att konstnären i dem kommit i värksamhet, att de vägde tankar på guldväg och fångade och förkastade förlösande ord och bilder.

— Vänd, befalldes en ung röst tvärt.

Och så hade de farit tillbaka i långsam skritt genom gamla, smala gator. Månen hade vandrat upp över Trajanus' torg, det var så tyst, som om all världen gått till ro. Trots fattigdom och omöjligheter av hundra slag hade de likväl alla nått Rom, sin längtans mål. Här åkte de fram — det var ett under. Själva fukten från den heliga fornjorden, Roms egendomliga kvällsluft, insöpo de med bävande andakt. Slutligen hade de stannat på platsen framför Fontana di Trevi vid en osteria, känd för sitt ypperliga vita vin.

Och nu flockade de sig kring bassängens rand under gamle Neptun. Naturligtvis skulle de som alla andra ge ödesguden sin gård. De skulle kasta sin gåva över axeln ned i vattnet, detta osvikliga medel, av tusen prövat. Ett mynt offrat i Trevis grunda djup, och var du sedan i världen vankar, har du löst

din returbiljett till den eviga staden — men på ett villkor. Du måste finna den rätta punkten. Bara från ett ställe i den ofantliga vattenskålen suger en underjordisk kanal till sig det ikastade och leder detta ned i en offerhungrig jord.

En efter annan av det glada sällskapet slängde sina centesimi på måfå och skrattade när de hörde dem träffa bottnen — i morgon i gryningen skulle förstås gatpojckarna infinna sig till stort fiskafänge. Vem visste ej att hafsguden där uppe aldrig förmådde behålla sin skatt. Det var blott Åke Månsson, bildhuggaren, den yngste i laget, som inte kunde förmå sig att singla så där vårdslöst om en dyrbar insats.

För honom var egentligen aldrig någonting smått. Han hade inte råd att förlora minsta livsmöjlighet. Nu gick han med blicken spänd som när ögat riktar in pilen mot målet, runt bassängen och spejade ivrigt ned i det mörka våta efter hemligheten.

Under tiden hade en elegant kalesch svängt om hörnet. Kusken höll inne hästarna, och en härre hop-pade av och hjälpte med yrkesmässig artighet, som lät ana till en första klassens guide, varsamt ur vagnen en ung man, som knappt kunde hålla sig upprätt. Guiden lade hans arm stödjande under sin, steg för steg drogo de sig fram till fontänen och gjorde halt rakt bakom den unge svensken.

Det hade fallit en märklig ödslighet öfver den lilla skumma platsen. En storstads sällsynta ljudlöshet, djupare än öknens, en stillhet där tillvaron ger intryck af skenliv, där omgivningen förefaller som rörde den sig på ett plan, som icke längre är värklighetens. Åke Månsson vaknade upp — Ja, lyckokastet finge ske nu.

Han gjorde beslutsamt helt om — men ryggade mot bassängens värn.

Vad han såg framför sig var döden.

Ur halvmörkret lyste ett par onaturligt stela ögon av en blind glans. Han urskilde ett ansikte grönt likt dödkött, huden såg ut som om livssaften vore bortrunnen. Läpparna voro hoptorkade till två streck och läto tandraderna grina fram som på ett kranium. Gestalten var en torr benstomme, kring vilken kläderna slogo och slafsade som på en påklädd spökdocka.

Åke Månsson grep ovillkorligen ett fastare tag om räcket.

Den friska av de två främlingarna vidrörde hans arm och sade i låg ton:

— Skulle herrn vilja lämna oss rum?

Åke dröjde. Som trollbunden stirrade han på dödsmasken. Så vek han mekaniskt åt sidan. Han såg mannen, som talat, sticka något i den sjukes hand, snurra honom om som en ömtålig docka och leda upp hans högra arm över axeln. Ett plaskande ljud. Åke förstod allt.

Döden sökte roffa åt sig livet — vilket vämjeligt narrspel.

Sannerligen han, Åke, hade haft tur. Det var ju nära att han kastat sin egen slant just på denna fläck, som tydligen var vigd åt besvikenheten.

Med ett blev det som om den oväntade berörigen med en människa i upplösning bara stegrat hans egen lyckodrift. Och drucken av sin ungdoms härskarrätt till all livets härlighet, höjde Åke Månsson övermodigt

segerviss sin hand och slungade lösepenningen bakom sig i vattnet.

* * *

Skymningen, en nordisk vårnatt lik, föll över Venedig. Hettan låg ännu som en slöja över land och vatten. I trädgårdsosterian i hörnet, där en smal bikanal mynnar ut i Giudeccasundet, satt gruppen skandinaver och såg de otaliga ljusen tändas överallt mittemot, i gondoler och barkar och längs stränderna. Uppträdde på trådar skimrade lyktorna som kulörta pärlrader, spända tvärs över småkanalerna och båtdäcken och ormande sig kring balkongerna, och från hundratals glidande barkar och gondoler glimmade blossen — en orolig stjärndans i natten.

Ty i afton skulle det bli kyrkfäst på Giudecca. Från östaden hade lagts ut en tillfällig bro ditöver, och allt som fanns hemma af Venedigs fina värld samlade sig här på stranden söder om Punta delle Salute för att njuta av högtidligheten.

Trädgården var helt enkelt en liten vinlövssal, en av dessa som sparsamt förekomma utanför Venzeias värdshus. På två sidor omgavs den av murar, från vilkas krön djuproda näjlikor i gröna lådor hängde ned. I dagern som ännu dämpat spelade in genom spaljetaket, glänste det vid minsta vinddrag till som blodstänk på det kalkvita. Doften från rosenslingorna uppefter värdshusdörren sögs oupphörligt upp av fadda fuktdunster, något som verkade egendomligt retsamt. Nere vid kanaltrappan gäspade värden i väntan på att skådespelet skulle börja, och en stympad, mossig faun blåste flöjt över hans pomaderade huvud.

Konstnärerna sutto tätt samman i nästan orörliga ställningar kring bordet med fyllda, alltjämt orörda glas. En af dem knäppte på gitarren och gnolade sorgmodigt: Döden är rosen ur jordblommans knopp. Och det var som om de själva liknat rosor, dem frosten bitit, och som lutat sig närmare varandra i känslan af förintelse. Vad var det väl som i kväll framkallade deras oändliga förstämning? Var det vetskapen om att samkvämet betydde för dem avsked — från varandra och från deras drömmars land? Långsamt hade de dragit sig norrut och skulle om ett par dagar lämna Alperna bakom sig, om för alltid visste himlen allena. Vem ägde utsikt att återse Italien? Ingen. En gång skedde undret, inte kunde man på allvar tro att det skulle upprepas. De voro varken unga nog att räkna med orimligheter eller tillräckligt gamla att själva taga ödet om hand. Och när nu han, den yngsta, den starkaste i vilja och längtan, bara drog en nit i det stora lufs-lotteriet, då —

Ty Åke Månsson var död, Åke Månsson var död. Kanske var det budskapet härom, som fortfarande vilade lika tungt över dem. I en toskansk småstads-håla, innan landsmän hunno komma till hjälp, knäckte honom febern.

Han den starke, den löftesrike — måhända den löftesrikaste — och ändå hade livet haft råd att undvara honom. Vilken fruktansvärd slösare är icke livet, hur fjäderlätt väger man icke.

Ja, detta just, det isade dem med en plötslig, dödlig raddhåga: väga för lätt. Var icke det nog till att krossa ett livs mod, den dåraktiga föreställningen

att man betydde något, att man var något i och för sig, en, som av ingen annan kunde ersättas?

Tigande, utan känsla för ljuvheten av lagunens sommarnatt, blickade de unga männen bort över den livliga kanalen. I växande nöd ansträngde de sig barnsligt att mana fram inre skaparsyner. De sökte hålla fast dem, som man söker hålla fast de läjon, troll och borgar, molnen bilda, men liksom dessa veko alla fantasier undan, löstes upp och smälte in i varandra, blevo till vad de voro, luft.

Då begynte det ringa i alla klockor. Borta från Giudecca, från Venedig, från Maria Salute här norr ut, från världens alla hörn buros till dem, sönderhackande varandra som i ursinnig fäjd, gälla, dova, klara, grova, bullrande, melodiskt sköna, i oredig yra småpinglande klocksånger, det var ett villt tumult av stämningar som kappades om jordens själar.

Konstnärerna stego upp och gingo ända till kanten av vattnet.

På den väldiga träbron rörde sig framåt mot Giudeccas helgedom Il Redentore en skog av röda facklor och gula vaxljus, som vickade och fladdrade för den svaga brisen. Alltemellanåt kastade rökelsimman från korgossarnas svingande kar ett fint flor över prästornatens purpur, guld och ädla stenar, över hostians blodröda täcke, burens främst i ledet, men då alltsammans blixtrade fram fritt blev det till en sådan glans, att alla andra ljuskällor sinade och hav och land tycktes sjunka in i kvällsskuggorna.

Tåget skred långsamt fram över vimlet av farkoster, och hunnen till Giudeccas strand, blottade biskopen den gyllene kalken och steg med den uppför templets

höga trappa. Här vände han sig om och stod ansikte mot ansikte med mängden. Under honom radade sig trappsteg nedefter trappsteg prästerskapet med fingertopparna ihop till bön.

Som ilska käringtungor sökte klockorna att nå över varandra, de jagade likt furier bort över det svarta havet, och se, detta väcktes ur slummern och sände in ett vågsvall, som satte båtarna i sakta gungning, medan alla lyktor på sina trådar svängde långsamt i takt, alla facklor flammade upp och alla tusen små ljuslågor flämtade.

Prelaten lyfte hostian högt mot himlen.

Ett mäktigt sus som av ett oändligt antal vingpars slag gick över strand och sjö.

Och som stormvinden kastar sädesfältets ax till jorden, tvang blodets gnistrande symbol allt folket ned i stoftet. På gator, broar och torg, uppe i fönstren och på husens balkonger, i gondoler och jakter och på trapporna till vattnet, överallt störtade människorna framstupa, själva gondoljären böjde sitt knä, och under det den ena handen höll kvar åran, gjorde den andra korsets tecken.

Men sönderskärande varandra i korta, vassa hugg, föllo klockspelets andar samman och dogo klagande bort.

Det hela värkade ett stycke häxsabbat.

När skandinaverna åter sågo inåt trädgården, vilkens enda gäster de varit, varseblevo de en man, som måste ha kommit in genom gatporten, sitta nedhukad vid deras bord. Så fort han märkte sig iakttagen drog han fumlande tillbaka ur sin ärm ett föremål. Hans darrande rörelser visade oskickligt en liten spruta — det var tydligen en morfinist, som blivit störd.

I detsamma kom rusande ut från osterian en be-tjänt i livré, skrämnd för att ha släppt sin härre ur sikte.

— Tåget till Rom går tidigt i morgon, greven, sade han vädjande.

Mannen reste sig viljelöst. Under dörrens sömniga gaslåga framträdde ett rent av fjolligt ansikte med ögon som av glas.

Det var gengångaren från Fontana di Trevi!

Han levde ännu — och han återvände till Rom!

— Så var det ändå en guide den gången, en, som visste rätta platsen.

— Och ruinen som en stund lånade livets färger, minns ni, Colosseum i brand?

— Han stal livet från Åke — Åke fick vika.

— Nej, men är då allt ett gränslöst gyckel, finns då ingen levande mening?

Äntligen hade tungorna lösts. Det borttog den hemliga beklämning som vilat över dem alltsedan kamratens död. Ingen kunde längre vara stilla. Under häftigt tal, gripna av ett intresse, som gav ny glans åt blicken rörde de sig planlöst om varandra på den trånga fläcken. De beställde av en gemensam ingivelse in i bättre vin och mycket vin. Från vattnet brusade musik in över dem, musik i eggande, sällsamma rytmer och mängde sig med minnet av den lilla händelsen i Rom. Hur skärande klart den stod för dem, — växte över sig själv in i den trolska natten med klockornas galna häxeri och blossens sagodrom, med rökelsens förkvävande makt och aningen om under.

De skådade djupare in i livet — de tyckte sig kunna reda ut några trådar av det virrvarr, som väver människornas öde.

Den av livet utvalda — han beskyddades sannerligen av trofasta makter. Inte ett hår skulle krökas på hans huvud, innan han fullbordat vad han ensam blivit till för. Det är i alla fall storslaget detta.

Finns till sist underverk?

Och om — varför skulle det inte hända dem?

Döden, olyckan, oturen, hade fordrat sitt offer, ödets glupska förströelsehunger var mättad, försoningen för obekanta brott fullbordad — han blev offret, nåväl — så mycket värre för honom.

Men de hade sluppit undan — de levde!

Skygga jordkrypore likt hade deras innersta tankar under allt ordflöde trevat genom mörka irrgångar fram till fullt medvetande. Nu hälsade de varandra ur blickar, vilka genast gled isär och sänktes — som om den dödas vänner blygts för något.

Ett ord om uppbrott fälldes. Det var ännu tidig kväll, men ingen sade emot. Var i sin stad längtade efter ensamheten. I hans hjärna trängdes nya planer, starka uppslag till storverk.

De gingo genom den lilla osterian förbi värden, som avvärjande höjde händerna och vaggade sitt oljiga huvud i missräkning, ut i en smal gränd. Under olika förevändningar togo de strax vägen åt skilda håll. Lika mycket som de nyss i afton fruktat sitt livsöde, lika otåligt väntade de nu att möta det.

De kände sig på förhand som segervinnare.

NÄR VINTERN KOMMER.

PÅ bonden Eliassons ägor låg det orödda fältet, tätt sått med sten av alla storlekar från den lilla runda kiseln ända upp till den tunga gråstenen, varav en är börda nog för en man. Och alldeles tröstlöst vitt och stort var det, större än de uppbrukade och fruktbara tegarna nära skogskanten, vilka makat sig så tätt upp till bondens stuga, att axen sommartiden på långt håll tycktes snudda vid fönster-rutorna. Kanske var det just emedan gårdet var så oändligt, som det hittills fått ligga där i fred, ty skall man börja ett dylikt arbete, som ingen ände är på, bör det vara så ställt, att man icke ser sig råd till att annorledes uppehålla livet. Och detta hade icke varit fallet varken i Eliassons eller i hans fars tid. Gården var liten, men familjerna hade också varit små. Eliassons fader, gammal-Eliasson hade blott fött till världen en enda son, och intill sena mannaåldern bodde Eliasson i den trånga stugan hos far och mor och hjälpte gammelfar, tills denne lade sig ned i sin säng och dog. Först då gifte han sig och födde även han en son, en enda, Andreas, och nu på hans ålders och bräcklighets dagar finge Andreas taga vid. Brödstycket blev icke stort och icke heller mjukt men jämt nog för tre och en till — *förnöjsamheten*. Alltid fanns det rum för den hedersgumman, rum och

en tallrik välling på köpet, brukade Eliasson säga. Hon hade bott där i gammalfars tid, och hon trivdes lika väl i hans. Han såg ej, varför hon icke beständigt skulle sitta vid den Eliassonska härden och pusta på elden, så att denna brann klar och värmande.

Eliasson den äldre, Andreas' fader, hade alltid haft det med sig, att han förstått att tala om mycket mellan himmel och jord och i så vida ringar, att väl endast han själv hittade reda på den begynnande änden. Och minsann är det icke en vacker konst att kunna trassla till orden så pass. Detta hade ju varit det enda roliga han haft här i världen, och något får människan ha. Men nu var han gammal vorden, nu sinade orden och hans tal fördes i allt trängre och trängre kretsar och på sistone i så trånga, att vem som helst kunde hålla fast utgångspunkten. Åtminstone förstod Andreas gott, hvad detta ständiga ordande om förnöjsamhet innebar.

Egentligen hade det börjat den ottemorgon i september, när Eliasson med pipan i munnen kommit vandrande ned för trädeså Kerns ren och sett Andreas med en skottkärra bredvid sig stå krökt på gärdet och plocka sten. Han hade då stannat och stått där tigande så länge, tills Andreas känt det tvärsigenom ryggen och långsamt rätat sin långa gestalt, varpå far och son stillatigande betraktat varandra. Slutligen hade Eliasson tagit bort pipan och försiktigt blåst ut askan, varefter han yttrat märkligt kort och rakt på sak: Nyttigare kunde du göra. — Jag vet inte det, hade Andreas svarat icke utan trots — det här får väl en gång börjas. — Det ser jag ingen orsak till,

sade Eliasson, han har legat där, den stenåkern, så länge jag hört. — Jag tar ingen tid från gården nu, sedan grödan är bärgad och kreaturen drivna från skogen och fösta i bås, sade Andreas, och så får I en dag till skänks av mig en sädesåker. — Hm, makt i det, svarade Eliasson — alltid är det bruk för tiden, när den finns. Därpå hade han då tegat och stultat hem. Men Andreas stannade kvar. Så litet gav han sig icke för. Han hade svårt att tänka sig, hur det skulle se ut, som kunde förmå honom att i denna sak giva tappt. Ty nu var han bestämd.

Vid detta orödda fält hängde hela hans glädje och lycka i livet, det visste han nu, utan tvekan.

Oktober skred fram helt raskt, och bittida och sent gick Andreas där ute på gårdet, plockade och bar, lyfte och hävde, det var sannerligen icke ett litet stycke han redan hunnit med. Hölle blott det vackra vädret uti, skulle nog en halv åker vara färdig till plöjning i vår. Eller om icke i vår, så dock efter nästa höst, när han åter fått draga bort kärra på kärra med denna förbannelsens sten — då skulle en vår komma, när plogen sattes i jorden och därpå en höst, när säden kom upp och så —

Ja, så skulle kanske *det* kunna ske, som allt detta stora verk var ämnat för. Och fullt av sådan livsens härlighet var målet, att han gott kunde vänta ännu längre utan att finna någonting för tungt.

Det var ju också den mest välsignade oktober, alla dagar med helg över sig. När Andreas tyst, i sockorna, smög ur huset och ute vid skjulet drog på sina stövlar, stod morgonen där redan beredd för honom och log, vit av ljus likt om sommaren, blott

att den starka, kryddade lukten från jorden dunstat bort, smält in i luftens renhet. Det var som om det doftat av mångfaldiga örter utan att egentligen dofta någonting alls. En renhet så hög och märkvärdig, att man bara väntade få höra det klinga som ett klockspel, när man andades. Och när han sedan stod ute på gårdet, där himlen välvde sig oändlig och fältet bredde sig vitt, började det bulta i hans bröst av spänning, alldeles som en hunger att taga uti, en rädsla att icke få alltsammans gjort. Men då han arbetat, tills ryggen värkte av trötthet, rätade han sin gängligt långa, icke vidare kraftigt byggda gestalt i den alltför korta jackan, stötte spaden i jorden och lutade sig tryggt däremot med uppsynen av en man, som vet, att han är vilan värd.

Andreas brukade då alltid blicka mot skogen högt ovan den lilla mullgrå stugan med sina två äppelträd, nyss omvärvda av den böljande rågen, så att grenarna summo över axen, och i hans tungsinta ögon skimrade som en djup glad undran. Kunde det verkligen vara så, att asparna förr skälft lika mörkrött och rönnarna lyst som en ellande brand? att björkarna glimmat lika guldgult och granarna stått gröna som ärg mot en himmel, gjord av bara blåklint? Nej, aldrig hade åtminstone han sett något så stickande klart, så grant i färgen. Det verkade som ljudet av en smattrande trumpet, ja ackurat som om tio skallande jägarhorn blåst och blåst sprittande melodier ända in i honom. Så ystert dansande kändes det att leva. Hur många gånger förut, under långsamma våraftnar, när ljuset dröjde pinsamt länge över tegarna, hade han icke förstått, att det var något han ville,

ehuru så oklart och hopsnörpande ängsligt, att han räddes för att känna efter. Nu erfor han det annorlunda, nu var det något han kunde och hade makt till, något klippfast. Just en sådan morgon, då all den klingande höstglädjen stormat på, var det han utan att tänka varken hit eller dit börjat rensa en ny åker. Ty det stod plötsligt för honom, att hvad han väntade på, lyckan och friheten, skulle aldrig komma av sig själva. Men grepe han sig blott an, skulle det hela sedan följa efter, lika visst som att allt omkring honom stod där sjungande påtagligt, bjudande honom räcka ut sin hand för att hösta vad han sått, när han längtat så grufligt.

Han kunde knappt hålla stånd mot glädjen, han kände ett galet begär att hoppa som en fåle, hade han icke haft det mödosamma verket framför sig, skulle hans bröst väl sprängts i stycken. Ty den stora verkligheten var där ju redan, just den sjöng luften om med sina nya låtar. Sjöng klarare och vissare för varje dag.

— Där på kullen, högst upp under granarna skulle hon stå, stugan, helt röd som varmt blod med vita fönsterkarmar och tak, som blänkte likt mors salmboksspännen i solen. Icke finge sädesåkrarna tränga inpå, å nej, inga breda ladugårdar och inga långa lador, de skulle alla ligga kvar där nere vid den grå stugan, där passade de, far och mor tyckte bara om åkrar och granna fähus, men Andreas och *hon* — de tyckte bäst om skogen och fågelsången. Och när kvällen kom, då skulle de gå upp till sitt eget, upp till den lilla gården med flaggstång, ty en gård, lagd med fint grus, skulle det vara. Blott intet stängsel

omkring, ty granarna måste stå så tätt intill, att han och hon med ens kunde smyga ut på barrstigen, där skulle de vandra hand i hand, längre och längre in i dunklet. Och när de satte sig ned på mossen, sken runt om dem en underlig grön dager likt i hafsens djup — då skulle han spela. *Vad* visste han icke riktigt, ty något instrument kunde han icke ännu, men han visste, att han skulle spela där inne, och så vackert att fåglarna tystnade. Blott icke om våren, då kom trasten, och då hade han icke lust. Då skulle han blott lägga armen om hennes liv, och hennes ögon de skulle glänsa som bäckar i solen, och hennes kind bränna het som friskt blod, då han sade till henne: du är min hustru, du är min hustru. Om och om igen skulle han säga det. Och hennes svar skulle ljuda lågmält, som från en främmande värld: Ja Andreas, jag är din hustru — medan hennes mun, som han aldrig vågat riktigt betrakta, skälvde och öppnade sig litet, leende.

Hej Andreas, nej ännu är du icke där, far, icke heller får du allt detta för intet, skynda dig att skaffa nya åkrar och större lador.

Han kunde tala högt för sig själv, hårt, förtryt-samt, där han högg spettet framför stenen, så att marken darrade. Men i hans ögon låg het segerviss-het och kring läpparna stod ett halvt löje — egentli-gen låtsade han sig bara bliva rädd för att räkna med den fågel, som ännu flög i skogen.

Och detta han ville stänga inne trängde i alla fall ut genom andra gluggar. Det rann upp som små vattendrag från okända källor i hjärnan — visor, visor, visor, eller sådant som ville bliva till visor, något

lustigt och flödande, som icke gav ro, och som växte liksom i kapp med honom själv. Då han slutligen fick fatt i de rätta orden, liknade dessa visserligen ord i böcker med gammalt grått papper, som han brukat leta reda på i dragkistan på vinden, pärm-lösa skrifter, komna Gud vet varifrån, men med de finaste, grannaste ord. Icke hade han förstått mycket av vad han läst, ty ingenting var likt vad som verkligen fanns på jorden, men det hade fångslat honom just därför. Nu var det som en förtrollning att känna, hur nya visor formade sig av allt detta. Och i en sådan skulle han en dag fria till *henne*, det bleve det allra bästa, ty att tala mäktade han visst aldrig.

Om nu verkligen något fanns, som han icke märktade?!

När han tänkte detta, så stolt han då kastade huvudet tillbaka och såg ut över den solblanka nejden.

Han visste nog han, att ingen i byn kunde tala till Beda i Lysgården på ett sådant sätt. Hon skulle höja sina skrattande ögon till honom, som hon så ofta gjort. Men den gången skulle icke de ögonen våga möta hans — det bleve för varmt och rött! Hur tryggt var det icke att känna, att just de två passade för varandra bland alla världens gossar och flickor. Någoting hade gått på båd mellan Andreas och henne, något som var vissare än döden. — Hej du latmask, stick och spänn!

Så förrunno dagarna, och ehuru november med stora steg nalkades, gick det lika förträffligt att hugga i jorden. Det var mer som en bit ur sagan om trollet, det här att allt gick så lätt. Den tur han hade,

Andreas, var märklig. Han kunde samla vad han upplevde till ett helt under sina ögon och riktigt beskåda, hur allt gick honom i händer. Vår Härre ville minsann åt samma håll som han.

Ju mer han funderade på detta, ju tydligare blef det. Hade någonsin skörden varit så god som i höst? Icke en potatis fördärvad, knappt ett ax spilt, den nyköpta kon trivdes och mjölkade för två. Varenda morgon sken solen lika milt, och kom under dagen en åskby varade den aldrig längre, än att Andreas torr och välbärgad kunde vänta ut skuren under björkträdet där borta. Men icke endast detta. Det var hundra små besynnerligheter, som ej kunde undgå att uppmärksammas. Tänkte han lyfta en viss tung sten, vips var handen på den, och ögonblicket efter låg den som ditlyft av trollen i kärran. Aldrig grep han miste, aldrig glömde han en syssla, säker var han på varje steg han tog och på varje åtbörd han gjorde. Han behövde bara tänka: efter klockan tolv går vinden över på syd — eller: den där kråkan flyger sidväders, in på Lars Johans ägor och sätter sig på tredje gårdsgårdsstören — så spådde han rätt.

Ackurat som om en hand stuckit fram någonstädes och lagt allt till rätta.

Andreas tog sig till sist för att ropa ut sin tur högt i vinden, och då fåglarna, som i flockar flögo över fältet, svarade med hessa kraxanden, böjde han sig bakåt och följde med ögonen deras hisnande flykt, i det han övermodigt skrattade.

Hur kom sig egentligen det, som nu hände?

Det kom när de granna löven började falla, ett för ett, tills ingenting mer var att vänta från det hållet, varken glädje eller vederkvickelse.

Man kan dock knappast säga att något hände, ty det gjorde det ju icke. Vad skulle väl inträffa så här invid skogskanten, långt från byn? Gården stod som förut, kon mjölkade snällt och fläsket fräste i mors panna.

Det var bara liksom när solen fördunklas mitt på klara dagen utan att den minsta lilla sky kan upptäckas.

En dag hade Andreas, litet trött väl av arbetet, haft en plötslig förnimmelse, som veke fältet undan och han stod ensam på en ö, i ett stort, böljande hav. Ingenting fanns utom himmelen och detta stora haf med en enda liten ö, och på ön stod Andreas allena med sin spade och sin glädje och sin lyckosamhet. Han stod orörlig som en sten. Blott lyckohanden snodde omkring honom. Ovan och nedan, till vänster och höger for den runt som en slättermaskin. Det gick förfärande kvickt undan. Oupphörligt tyckte Andreas, att han ville falla.

När den stygga svindeln släppte, lade sig något, lätt som ett fjun, på Andreas hjärta. En skugga gled över marken, och då han skyggt vände huvudet, såg han gamlingen komma nedför stigen. Han var redan nära, och innan Andreas hunnit sätta spaden i jorden, stannade gubben och sade med dallrande gammelmans röst:

»Frosten är här vad det lider.»

Då blev fjunet på Andreas' hjärta till tungt bly.

Och från det ögonblicket var det som om en annan hand stuckit fram och i stället vänt bakfram

på saker och ting. Det spordes i hundra små göranden och låtanden, ej värda att nämnas. Han hade ju god tid att fästa sig vid allt, Andreas, där han hela dagen gick ensam och rödde mark.

Om det nu kunde vara så, att gamlingens avoghet till sist började verka ont! Den kom i allt fall för varje dag tätare och tätare inpå, kom likt en levande människa, vilken blir större, ju närmare hon nalkas. Den stal modet från Andreas, den mäktade kanske rent av slå ned den där undergörande handen, som arbetat på hans lycka.

Var det så, att gubben i verkligheten besökte åkern oftare och oftare och blev segare och envetnare i sitt kält om slä'an, som skulle målas och om gamla märren som skulle bytas bort och om fan och hans tusingar? Och om frosten sedan, alltid frosten — den skulle nog begynna tidigare i år än man trodde, kan en veta!

För Andreas föll det sig åtminstone snart, som om gamlingen infunnit sig varje timme, ja till slut, som om han aldrig riktigt lämnade fältet. Det var icke annat dagen i ände än att se honom, först som en liten rörlig prick överst där uppe, skrida vaggande, med ålderdomens stapplande gång och pipan i munpipan, nedför renen och för varje steg växa sig myndigare och tvärsäkrare. Om Andreas så vände ryggen till, kände han det tvärs igenom kroppen. Och långsamt föllo skuggor runt om, luften mörknade, marken hårdnade under spaden. Den gjorde verkligen det, järnet slant gnislande mot den orubbliga stenen.

Men alltsammans måste ju ändå kallas för påhitt, icke kunde gamlingen göra något. Allt var klart be-

ställt. Ett stort arbete höll på att fullbordas, gården höll på att utvidgas, orimligt mycket behövdes icke, för att den skulle giva bärgning åt fyra. Det var den stora vissheten, det var verkligheten. Andreas reds av maran blott. Som en galning red hon honom mitt på ljusa dagen. Varför var han ängslig? Vad i Härrans namn hade han att vara ängslig för?

Men just då han sålunda intalat sig lugn, kunde gubbens gestalt skymta. Gången, som på långt håll verkade trippande och struttande, klang som små korta, försmädliga skratt, tills hela luften dallrade av löjen. Och med ens är lugnet borta. Andreas gripes av rasande harm, släpper spettet och stirrar mot den sakta skridande skepnaden, tills harmen övergår till kallt hat. Hans egen ofärd nalkas där, icke hans far, å nej, ett spöke är det ur armodets grå koja, vrångt och obarmhärtigt som hin ondes öga. Det kommer för att hämta honom — kan inte tåla sig, inte. I tankarna höjer han spettet för att slå till. Så levande står detta för honom, att han måste fatta kraftigt tag om järnet för att häjda vapnet.

Han vet icke, om han vill hindra det onda på dess väg eller om han vill straffa, hämnas. Han vet ingenting utom att ångesten för var dag blir orimligare.

Var det morgon eller middag den lördag, november skrev man redan, då han stod där och brottades med jordklumparna, ty marken *var* hård, och efter vanligheten såg fadern komma? Vem kunde hålla reda på tiden, nu var luften alltid töckning och gråvit. Fast efter middagen var det nog, ty på morgo-

nen hade Andreas försökt att sjunga, det mindes han. Han hade försökt att vara glad, han hade försökt att se på skogen och bliva munter, men skogen var död. Endast rönnbären sutto i ensamma klasar och ropade i all livlösheten. Lika fullt hade Andreas försökt att sjunga.

Gamle Eliasson närmade sig fortare än vanligt, han hade icke på mången god dag sett så nyter och pigg ut, riktigt föryngrad. Också hade han varit nere i byn, han själv, far, fått anbud på märren. — Vintern kommer, sade han krytt — det är snö i luften, första snön i år.

Så började han att prata om nyheter från byn, stannade emellanåt och sög på pipan, tills det bar av vidare som ett strå på forsen. Det flöt över Andreas huvud, där han bände och bröt. — Om Per Olssons ko som äntligen kalvat, skröpliger som hon är, ho' som ja', ho' som ja', märkelit det, och om Erik i Kalfås, som ger sej till Amerikat, gu' gör han så, för han inte fick henne, han ville ha, för i morgon så lyser det för Beda i Lysgården och Kalle i Säter, och många ha väl de varit, som —

Jesus i himmelrik!

Det lät skärande i sin sprödhet. Pipan låg krossad i stenröset. Eliasson stod knäsvag och stirrade upp med sina ljusa ögon, vattniga av ålder, på Andreas. Ty hastigt som blixten träffar hade denne ryckt spaden ur marken och rätande sig till hela sin längd svängt den villt över far sins huvud. Blek var han och hemsk i ögonen.

Men i nästa ögonblick föll spaden ur hans hand, och Andreas stod där böjd och fattig som den, vilken tigger om en allmosa.

Eliasson hämtade sig och började tala, ehuru darande på målet. Han var sint, men prövade varligt vad han tordes säga. — Är du stolliger, pojke, vet du inte hut? Underlig har du varit sista tiden, det är väl åkern, du var aldrig rätt stark. Ja ja, inte missunnar jag, om du så nöddigt vill, så till våren —

Andreas skrattade till kort. — Ja, nu unnar I mig den, började han, men tystnade. Icke var det värt att tala om. Allt var ju ett misstag. Hans tur var en synvilla bara, hans stora tro var ett misstag. Och det här hade han ju vetat länge.

Den nyheten hade kommit med bud på bud.

Med det hade också hennes kärlek gjort en gång — den hade kommit med bud, vissa som döden.

Ingenting att lita sig till i hela världen.

Jo ett — sorgen! Aldrig mer behövde han lida den gruvliga ängslan, som intet visste, ej ens sitt eget namn. Nu tog sorgen fatt — med klara, rediga tag grep den om hjärtat, säkert och utan hopp.

Å — var hon icke likt ett bekant ansikte, sorgen? Var det icke hon, som beständigt suttit och varmt sina händer vid elden i den grå stugan? Var det icke hon, som lockat ur det bleka vårskymmet? Överallt skulle hon nicka honom till mötes, och han skulle nicka tillbaka och säga: Sorg, kära sorg, du är icke ond, sorg, sorg, du är god, du är ärlig.

Andreas såg upp. Himlen gick ihop med jorden. Alltsammans utan början och utan slut. I luften flögo torra vita korn ned mot den frosthårda jorden.

Över hans stora smärta föll en sällsam ro.

Med en rörelse av undergivenhet samlade han sina verktyg och stjälppte skottkärrans få stenar tillbaka på

marken. Ett ord borde väl sägas åt fadern, som stod där och såg på och ingenting förstod, men Andreas kände, att han aldrig mer kunde tala. Gamle far! icke hade Andreas velat honom något ont, vad skulle han väl vilja?

»I har rätt, far», sade han äntligen saktmodigt stilla, »vi gå hem nu, vintern kommer.»

EN HALVTIMME PÅ SILVER- DUVAN.

JAG stod i ett valv och såg mitt över den smala gatan på en grå, slittrig vägg, där vattnet skvalade och höll på att förgöra ett rött plakat. Bit för bit gled detta ned, upplöst, otäckt och försvann utför gatan i den översvållda rännstenen. Rågnet forsade, och himlens dunder rullade som salvor ur femtonpundskanoner från Alpen ned i dalen — jag tyckte, att jag skulle våga vad som hälst för ett verksammare skydd än det här draghålet.

I detsamma fick jag över en port se en vinlövsruska, varunder sköt ut en stång med en silverduva — gissar för resten att hon var av ädelt tenn — svävande på utbredda vingar likt den helige Ande från predikstolstaket. Och utan betänkande skyndade jag åstad för att bringa min person under hennes milda hägn.

Vägen bar genom en lång portgång och över en gård, allt öde tyst. Mitt fram ledde glasdörrar in till vinstugan, som befanns vara en ofantlig välvd källare med tjocka stenväggar. Även den tom med sin massa bord och stolar. Jag satte mig längst bort i vrån för att slippa se de fräsande blixterna, som av någon orsak föreföllo mig ännu mindre tilltalande

än vanligt. Fortfarande ödslighet — på Silverduvan ej en mänsklig varelse, varken kypare eller värd. Endast rägnets smattrande på gårdens stenläggning, dånet från bergen och viggarnas väsande. Småningom invaggad i övergivenhet föll jag i stilla betraktelser.

De rörde sig helt enkelt om min egen dumhet, att, trots varningar, ha förjupat mig så här i de ensliga stadsdelarna uppe på Arcos borgklippa. Dessa ödesdigra dagar ville främlingarna knappt gå ensamma uppe i olivskogen eller ute i byarna. Alltsedan studentbråket i Innsbruck, där man som bekant inte kunnat smälta de nyinrättade italienska akademifakulteterna, hade rashatet österrikare och italienare emellan runt hela Tyrolen och ett gott stycke längre blossat upp i full låga. Här vid gränsen åt Gardasjön var ju folket egentligen italienskt, därför kom fälttroppet att något entonigt lyda: ned med tysken, och som detta samma folk hyste en envis föreställning om, att allt främmande, som inte var engelskt, måste vara tyskt, gick litet var av oss och kände sig otrevlig till mods. Nere i Riva, tullstaden, som vi skymtade ute vid ändan av Garda, ståtade alla plank med sådana där blodröda plakat, manande till kraftig resning mot främlingarna: islossningen vore börjad, bojorna brutna, nya tider i antågande, därför rent hus på hotell och pensionat, och Italien — eller vad man då hälst ville tänka sig som Italien — åt italienarna! Det storståtliga »Lidos» gäster hade hals över huvud flytt, rykten om stundande fasor flögo över allt omkring, värdarna, österrikare alla, logo lugnande åt ena hållet och spottade av ilska åt det andra. Men att folkets uppsyn mulnat, kunde den oerfarnaste iakttaga. Arcos

trashankar, som hittills hållit sig vackert i gammelstaden, där jag nu fastnat, och aldrig dristat hänga kurgästerna i hälen längre än till brynet av parken ovan villorna, klevo var dag djärft ned och upptogo bänkar och lusttorn, de sågo mycket bistra ut, rådplägade utmanande, skrattade högljutt och sjöngo »Su fratelli, su compagne». Vi främlingar kände också på oss, att det inte skulle duga att komma med det eljes osvikliga mutningsmedlet: soldi.

En vanvettig åskskräll fick mig, där jag satt, att hoppa högt till. Den gamla källarhålan fylldes med outhärdlig skräck, och mina nerver spändes i en enda längtan efter levande människor. Och så på en gång — likt om höstkvällen vid brasan, när mörkret till den grad laddats med spökhistorier, att man till sist ser skepnader glida utefter väggarna och hör fötter tassa — öppnades dörren och stängdes åter varsamt, och det var som om jag just nu väntat att detta skulle ske. En man kom in och såg sig om åt alla håll. Därpå gick han bort och kände på en tjock ekdörr, som bar in till huset. En god minut stod han där och smusslade, den var väl stängd, eller kanske — jag fick plötsligt en skärande klar förnimmelse av var jag befann mig och av mitt farliga läge — kanske stängde han den själv. Ty väl försäkrad om denna utgång, gick han tillbaka till glasdörren, lutade sig in på rutan och letade med blicken på gården efter något, eller någon. Denna någon, som fortfarande lyste med sin frånvaro, ja visst. Jag blef sittande utan att knysta här i mörka vrån — kanske komme han aldrig att märka mig! Om min vilda fruktan för ensamheten verkligen hypnotiskt dragit hit den där männi-

skan, så vore jag grymt straffad för att ha inträngt på ödets mark — ty nu kände jag igen honom. Det var en av upprorshjältarna från lusttornet, en stor, järnhårt senig karl, med ett kort munskegg som ett sotat streck över läppen och en lång, sylspetsig näsa med puckel på mitten. I svältremmen bar han en av de vanliga vingårdsknivarna, en vass, buktig skära. Hela människan uttryckte energi och hetsighet. Jag påminde mig hur lidelsefullt han klämt i med revolutionssången — den karlen visste vad han ville, därom tvivlade jag ej. Och som för att genast ta' mig ur den barnsliga inbillningen, att jag kunde spela osynlig, styrde han kurs rakt på mig. Tydligen alldeles särskilt upprörd, stirrande med ett par små svarta ögon, mordlystet tyckte jag, började han ramsa upp några korta frågor, hastigt och på dialekt, varav jag inte begrep ett ord utom »scolare» och »professore». Skönt, tänkte jag, du misstänker mig, gud vet av vilken anledning, ty ingenting i min dräkt anger det, för att vara tysk student.

På den oklanderligaste engelska jag kunde uppdriva, upplyste jag honom om misstaget. Han skakade otåligt på huvudet och mumlade: niente, niente. Trodde mig förstås inte! Vad skulle följa härnäst? Jag sneglade åt dörren, men på flykt var ej att tänka, dessutom vore det naturligtvis oklokt att visa mig rädd. Jag rätade ryggen, stel, blek, det kände jag, beredd på — vad visste jag?

Alltjämt kastande skarpa blickar mot dörrarna — han fruktade att överraskas! — slog min vaktare några obeslutsamma lovar kring sin fånge och pratade ondskefullt för sig själv. Slutligen måtte han

ledsnat att hålla utkik. Han vände, kom tätt inpå mig och brast i en ström av hotande och våldsamt vreda ord. Hela hans varelse skakade, han lyfte armarna och viftade med händerna så snabbt, att jag inte urskilde fingrarna, det var som när hjulekrar rulla runt, han studsade upp från golvet och ned igen som en boll och tjöt likt en besatt, han böjde sig mot golvet och gned fingertopparna mot varandra, som om han hastigt skuddat av dem sand och mull — för att strax igen resa sig i hela sin längd och slå handen i bordet, lik en man den där vet, vad han säger. — Scolare, skrek han, professore. Så med ens rusade han till och tog i mina kläder, ryckte i en arm, en rosett, en skärpända och sporde mig något befallande otåligt. Hur jag såg ut, när jag blickade in i hans ögon, där iris överdrogs som med en slöja av hat, skum lik luften en het middagsstund, det vet jag inte. Jag tror, att jag log — en stenbild lik med ett fånigt, oföränderligt leende på döda läppar. Detta leende menade visst inte att muta eller lugna, den punkten var jag länge sedan över, det menade ingenting alls, bara stilla hopplöshet, mitt öde var oundvikligt och jag ville möta det utan stora åtbörder.

Men åter for min fiende ut på golvet, denna gång med minen hos en man, vars raseri hunnit vitglödgas ända därhän att verka med långsam planlagd grymhet. Högtidligt lyfte han handen och skar med den, som med en lie, flere gånger luften — dödstecknet, det visste jag. Så sprang han fram, och medan svadan alltjämt rullade över läpparna och förde till mig en förfärlig vitlöksstank, sköt han plötsligt, flämtande

som en varg — jag undrar om jag någonsin skall kunna tänka på det ögonblicket utan att blekna? — knutna näven rätt under min näsa, ryckte med andra handen kniven ur slidan och lät den svänga i närheten av halsen. Och lik apan, som utan att förmå röra en lem, tjusad möter pythonormens blick, satt jag där och stirrade viljelös in i den förskräckliges gnistrande ögon. Bara mina läppar rörde sig och släppte fram, med en underlig dov klang, tyckte jag, namnen på madonnan och alla de helgon hjärnan hade den stora godheten att minnas. Kanske skedde det ljudligare än jag trodde, ty min man tog ett steg tillbaka. Med näsborrarna fladdrande, med de vita tänderna skinande, skrattande lömskt och vilt, som ... ja, så där, som man antagligen skrattar i underjorden.

Därpå nickade han grymt:

— Si, si, si, signora.

Ja, ja, ja, han ämnade, han skulle, han ville göra det! Egentligen hade hittills allt försiggått så, som saker hända i drömmen. Nu grep mig en verklighetens ångest, mot vilken det förut skedda blev ett skenverk. Tänk om han följt mig genom gatorna och planlagt dådet — fullkomligt antagligt! Med dödsfruktan vaknade min domnade kraft, och jag började, i avsikt att uppehålla honom, tala på min bästa italienska lena, smickrande ord om hur jag dyrkade hans dyra fosterland och avskydde blotta åsynen av en österrikisk näsa. Men under tiden spanade jag kallt efter väg mellan borden och beräknade.

Karlen bara stirrade på mig, hans vita tänder glimmade. Hånande lekte fingrarna med mordvapnet.

Misslyckades det måste jag dö, men stannade jag väntade mig samma öde, sålunda ett försök — i Herrans namn.

Jag störtade i väg mot dörren — och föll pladask på stengolvet, med stolar, bord och glas över mig och i mina öron ett domedagsbrak, som genljöd i källarvalvet. Ekdörren smälldes upp och en flicka kom in . . .

* * *

Var hon en fisk? en idiot? ett odjur, hon med? Där stod jag tilltygad, ömlemmad, smutsig, med hatten på ena örat och det gräsliga, som hotade, strömande över läpparna — och hon bara gapade kallt och pratade rotväliska med banditen och mätte mig med svarta, undrande ögon. Så öppnade hon munnen och talade sävligt lugnt:

— Ä, signorina — det är ju bara bror Beppo, han var lite ledsen för att han gått och köpt ny klänning och krans till tösen sin, se magistern hade lovat att hon skulle få uppträda i dag i skolan, och så blev stycket inte av.

Hon sade: lite ledsen. Jag försäkrar att jag tydligt hörde, att hon sa' *lite ledsen*.

Naturligtvis var det mycket roligt, att jag ännu levde, fast — nåja — vad skulle jag egentligen säga?

Beppo såg ut i ansiktet som en sol.

— Signoran rädd?! sa' han fridsamt milt. — Inte!

När jag kom ut lyste himlen, luften, gatan, husen riktigt närgånget blåa och klara. En ynkelig röd affischlapp höll sig ännu fast på väggen och såg vilse-

kommen ut. Nere vid lusttornet i parken väsnades karlarna, som om aldrig något åskväder funnits till. Jag tittade förstulet på vinskvättarna, som gjort nya mönster på min snygga kjol — rädd för detta folk?

Nej, det skulle jag minsann akta mig för!

PAN.

Högt, högt uppe någonstans i ett töcken, dit ingen vågade se, satt solen och härjade.

Hela lilla Riva sov högsommarens middagssömn bakom slutna fönsterluckor. Husens glindrande vithet stack ögat till plåga, höll man handen på murarna, kunde brännblåsor slå upp, och trädgårdsgångar och bottenterrasser föreföllo som gungade de i kväljsam takt för vimlet af regnbågsgranna ödlor. Det ångade nästan outhärdligt från orangeblommor och violer; libanonedrarnas torra kvalm ville kväva, och som en feberdröm stod bambuskogens fjäderlätta dun mot flammande azurn. Här och där mellan husen lyste Gardabuktens tröttsamma praktblå, och en fadd lukt av sjö sög sig in över stranden och blandades med skämda dunster från det kringbyggda torget, där folket dåsig stekte sina fiskar vid oljeköket i stenvalven, som bildade genomgång till hamnen. På landsgårdarna kunde geten stulits ur lidret och älsta vinet ur tunnan, bonden lyfte ej ögonlocken till vaksamhet. Icke en kristen själ fanns under bar himmel. Det var tyst som midnatt och glödimman tätnade.

Då gick Gardas vatten över i en silvervit krusning, som gnistrade ilsket mot himlen, alpkransens blacka grå djupnade som för en skugga, de slaka båtseglen inne i Torboleviken fylldes med luft och över bärg-

kammen stego ljusa, farliga moln. Det var middagsbrisen, som kom listande mellan passen, och folk glänte på balkongdörrarna för att uppsnappa fläkten.

Fru Katinka Peljev slog tillbaka fönsterluckorna och lutade sig över karmen i slagskuggan från tre cypresser vid grannens lilla runda privatkapell, som för rästen kunde tagas för ett lusthus. Hennes väldiga, lätt gråsprängda fläta låg lindad kring huvudet, följande hårfästet, som kineserna bära sin på främmande jord bland kristna hundar, och strax nedanför, så låg var pannan, rynkades hennes tjocka, svarta bryn över grå, svårmodiga ögon, som det minsta hon blev upprörd fingo en het glans. Läpparna voro grovt skurna, och när de skildes, glänste det starka ansiktets hud dubbelt varmbrun mot pärlvita tänder. Av bystens breda fyllighet, nu höljd i något tunnt, svart stoff, anade man till en storväxt gestalt.

Hon såg ned i trädgården, där herr Müller satt troget vid stafflit. Det ingav henne ständigt samma beundrande högaktning att se hur hans uthållighet och flit övervann allt, en värkligt fin karl, Müller — förnäm, ja, alldeles som en man skall och bör vara. Hur den vore beskaffad, som vågade förolämpa honom, kunde man inte tänka sig. Och så taktfull sedan — vart ord han fällde kom i rätt tid och på rätt plats och var ämnat, det kände man, att höja en medmänniska, lära och lyfta henne. Inte predikantmässigt, nej som händelsevis, inte tyngande, men ofelbart. Vad än saken handlade om, fick man klart för sig, att Leopold Müller förstod den bäst.

Fru Peljev gäspade. Det fanns ingenting att göra så här års i Rivas berömdaste pensionat. Varenda

främling hade flytt. Ensamt herr Müller höll ut. Hon betraktade från sidan hans vårdade skägg, hans bleka, långa näsa, och manade framför sig den blå, jämna blicken. Hans rödvida hud hade knappt brunskats, och aldrig blev han illamående, han skötte sig beundransvärt, drack ej en droppe vin, och föreföll morgon, middag och kväll lika lagom sval. Han tycktes glida mellan tyfus, rödsot och överhettning, jußt som han gled ur allt annat, som vidlådde vanliga dödliga. Ja, herr Müller var utan tvivel den fullkomligaste man hon sett.

Nu suckade fru Peljev — utan minsta orsak. Få människor hade så litet att sucka för som hon. Utom huset skuldfritt och en tryggad kundkrets, ägde hon sitt eget hjärta att förfoga över, ty för länge sedan var salig Peljev bleven en okroppslig skugga, en oredig dröm. Egentligen mindes hon ingenting annat av tiden hemma i Sydryssland, än att hon gick i en ständig undran över att vara så orubbligt frisk och stark, medan hennes man tynade och slocknade. Hon hade skött honom som ett samvetsgrant barn lär läxan, men för var dag förstått mindre av hans sjukrumsvärld, hans bleka sorgedrömmar. Och mässorna hon sedan lät läsa för hans själ syntes henne för vart år allt tommare. Hon kunde få så gräsliga fantasier. Än föreställde hon sig denna själ som något blött, slaskigt, en — lever t. ex., slinkande behändigt genom öde riken, än som Guds moders hjärta, infattat i silver i templet, än som en vit slöja, som fladdrade från en klippspets över avgrunden. Själ — vad var själ? Den måste väl ha någon skapnad. *Hur såg den ut?*

Fru Peljev kom till sig själv igen och gjorde hastigt korstecknet. Hon sneglade ned på den eleganta ryggen i bländvit linnerock — som om den kunnat genomskåda hennes syndiga inbillningar. Så drog hon ett andetag av lättnad och sträckte sig inåt rummet efter en flaska rosenvatten, som hon hällde över sina breda händer och viftade dem sedan torra med en lättjefull åtbörd. Hon log och tänkte på det, som egentligen ingen hemlighet var, att hon sysselsatte sig en hel del med herr Müller, och att herr Müller sysselsatte sig en hel del med henne ock, så där stillsamt, som han tog allt annat i besittning: sin konst, sin hälsa, sina otadliga benkläder. Han var alltid utsökt, utan att man märkte vad han hade på sig, rocken bar inte honom, utan han bar rocken, det kunde sannerligen inte sägas om många.

Småningom stego de många söta ångorna fru Peljev åt huvudet, hon kände dem binda likt en förtrollning och blickade frånvarande med ögon, som ljusnade ända till blackhet. Herr Müller arbetade alltjämt flitigt framför en rosenbuske. En svettig barfotabroder klev försiktigt i skuggan av grannens mur, och kommen mitt för det runda kapellet neg han och korsade sig. Grinden till pensionatets trädgård öppnades, och en skärslipare, böjd under sin sten, kom gången fram och stannade nedanför fönstret. Under här låg köket, och tjänstflickan skaffade snart arbete. Fru Peljev roade sig åt den löjligen figur karlen gjorde. Då rätade skärsliparen plötsligt upp sig och såg rakt in i hennes ögon.

* * *

Det blev herr Müllers mjuka stämma, som avbröt stillheten.

— Fru Peljev, var vänlig och kom ned ett slag.

Husets fru flyttade förstrött blicken till målaren. Han hade lämnat stafflit och stod med paletten i hand och synade uppmärksamt den unge italienaren, där denne likgiltigt surrade sitt hjul. Så lik Müller var den banalaste sortens Kristustyp: ljuslätt med fasta milda ögon, rak tunn näsa, trång panna och det blonda skägget kluvet.

Hon böjde huvudet till bifall och reste sig ur sin bekväma ställning i fönstret. Ned från axlarna föllo kläderna sida och helskurna och dolde den tunga gestalten, på väg till matronlik fetma. Hennes rörelser vore mycket makliga, som hon skred fram vaggade hon en smula på platta fötter, eljes var gången myndig och säker som det anstod härskarinnan över detta stora, rika hus. De många rummens dörrar stodo på vid gavel till våningarnas breda stenkorridor, hon såg på allt husmoderligt granskande och slog hjälplöst ut med händerna — överallt tarvades förbättringar, men dels hatade hon att ge ut pengar, dels var det förskräckligt mödosamt. Hon kunde sannerligen behöva att stöd, en hjälp. Som allt detta strömmade in på Katinka Peljev, åldrades hennes ansikte, man anade hur hon komme att te sig om 20, kanske 10 år med slappt pussiga kinder och grov hud, prickig som av ärr. Jordbundenhet på gränsen till råhet. Men strax ljusnade hennes ögon, fingo sitt varma fuktiga skimmer, och när hon skyndade nedför sista trappan verkade hon ung i försöket att övervinna kroppens tröghet.

Herr Müller kom vänligt i möte. Med sin behagliga stämma uttryckte han just så livligt, att det klädde, sin konstnärliga förtjusning över italienarens uppenbarelse, hållningen en forn-romares — hvilken skada att det där skulle tvina bort under en rund sten. Det lämpade sig bra för honom, Leopold Müller, att Guiseppe stannade kvar en tid som modell.

Fru Peljevs barm hävdades ännu högt efter den häftiga gången, med ögonlocken sänkta och sin enkla hårklädsel ägde hon ett flickaktigt tycke. Skygg och dock genomträngande sköt blicken under de täta ögonbrynen bort på karlen, som väntade, tydligen förhoppningsfullt medveten om att herrskapets utländska samtal gällde honom. Ur röda garibalditröjan stack hans bröst fram, brunt och friskt, nedom slokhatten föll en len, svart hårslinga. När han mötte den ädla fruns ögonkast, höjde han huvudet stolt, och ett käckt leende kom och försvann som ett bländsken.

— Bästa Katinka, fortfor herr Müller med ett förtroligt, lite överlägset leende, som om han egentligen av pur godhet inhämtat hennes mening om en så enkel sak — huset står ju tomt.

Hon gjorde en åtbörd av uttråkad motvilja, minen blev riktigt ondskefull.

Katinka! det var första gången han kallat henne så, hon hade nog ibland väntat detta och undrat — nu fann hon det likgiltigt, ja, äcklande. Hon brydde sig verkligen inte om honom, inte alls, hon hatade honom för den makt han vunnit över henne, Gud vet hur, han hade vetat begagna sig av den händelselösa tomheten och snärjt henne i ett nät, hon skulle visa, att hon kunde göra sig fri — och svara tvärt nej.

Men när hon åter vände huvudet mot italienaren var det som om karlens hårda leende dragit fram hennes eget svävande, lite trånsjukt. En glödande sky for över hennes olivbruna ansikte, hon såg hastigt på herr Müller dolskt förläget och skrattade till behagsjukt.

— Ja visst herr Müller, sade hon och tog ett tag i sin klänning, så att en nått sko med blankt spänne blef synlig. Guiseppe får stanna så länge ni behöver honom.

* * *

Ett sådant oväder mindes ingen. Det hade lyft tak av hus och getter upp genom luften, slitit vinkrankor från störarna och bränt gårdar till grunden. Mitt på dagen svartnade luften, och tordönet rullade ned för alpen som om alla helvetets krigshärlar tågat fram. Husens fönsterluckor slötos och gasen tändes. Det blev natt dygnet om.

Till sist visste Katinka knappt skillnad mellan den verkliga och den konstgjorda, så ofta måste bottenvåningens mörka sal lysas upp av små gula, flämtande lågor. Till Casa Peljev, nedbäddat i rosengården, kom ej en varelse, och ingen gick ut därifrån. Men vad som dragit in i huset var glam och mandolinspel vid fyllda vinkrus. Alla de tomma rummen stodo som bräddade av en sugande, eggelsefylld luft med en evig, lite däven lukt av rosor. Överretad, i obestämd trånad gick Katinka omkring i kvava, halvljusa gemak, och i hennes huvud fladdrade tankarna skumma. Vad vill du? tänkte hon. Å vill, å vill, vad vet man? man gör det bara, man gör det. Vil-

ket? Å ingenting, men leva måste man, måste. Någon gång i ett obetäckt fönster lyste nattens flammande himlar in och svepte henne som i eld. Hon var klädd i tunnaste vitt, och när hon kom till någon spegel höjde hon sina fasta, lite för fylliga armar, så att de metervida ärmarna lämnade dem bara, och ordnade om några mörkröda blomknoppar hon stuckit i flätan bakom örat. Hon log mot sig själv het och drömmande i blicken... Dröm — ja visst, det var det hela. De där slags drömmarna, där man vet, att man bara drömmer och får ge fritt lopp åt underliga böjelser och handlingar, där man har lov att fresta det otroliga och främmande, det vildaste och dunklaste — sådant som man vetat utan att veta, känt utan att känna.

Då plötsligt, blixlikt, genomilade henne i bottenlös sorg, för tung att hon i detta ögonblick skulle kunna röra ens en lem av sin kropp: Ve ve, är detta vad som finns på djupet av mig? Är detta vad som ligger fördoldast hos mig? Är detta vilda, dunkla, min själ?

Hon hade stannat vid ett fönster och vilade ögonen på de fjärran bärigen, i dag så nära, att det skrämde. Undertill voro de blåsvarta, men snöspetsarna tindrade i ett hemlighetsfullt ljus högt över de vältrande koppargröna molnen och oändligt avlägset. Den skärande smärtfullhet hon erfor fick nu en sådan bärkraft, att hon tyckte sig föras genom luften bort mot förklaringens ljus och smälta in i det. Och då den svindlande förnimmelsen föll av, så att säga miste luften under vingarna, genom att den andliga synförmåga, som framkallat den, tappades, grep hon ännu med

sina stackars flaxande tankar blint efter det stora som flydde, famlade efter själva den namnlösa sorgen hopp-löst vilsen, med ett hjärta, som föreföll sällsamt dovt och allt okänsligare i sin lamhet. Åter slöt sig drömmens töcken samman, yran tog om henne, kammar-luften sög med sin eviga, lite dävna lukt av rosor, och Katinka skyndade behagsjukt ned till mandolinspel och vin och slutna fönsterluckor.

Vad gjorde hon väl för ont? Pytt, bara hårt tyglade nerver som släppte sig lösa och lekte en smula. Vem menade verklighet? Vem menade allvar? En dröm var det hela.

* * *

Så kommo äntligen skyfallen och begravde vägar och parker, gravar och rosenhäckar ja stycken av kyrkmurar. Jämmer rådde utefter dalen, tills vattnet tum för tum sjönk undan och jorden steg ur badet förnyad och glänsande frisk. Då begynte folk löpa kring, upprörda och klarvakna, de kände att de levde och kunde både harnas och slå igen.

Katinka Peljev gick så fort hon förmådde genom korridoren. Det var bittida morgon, flätan slängde rufsig och dräkten föll hur som helst. Stengolvet ekade, hon kände hur hon vaggade oskönt på platta fötter. Platta voro de — alldeles säkert, men vad det var likgiltigt.

Hon skyndade in i sitt rum och kastade upp fönsterluckorna. Hon visste redan vilken syn, som väntade: Guiseppe rullade sina don från lidret, axlade bördan och gick mot grinden. Väl utom den, brast han i skratt och svor rått. Katinka föll ned på sto-

len intill, hon höll händerna knutna på bröstet, som behövde hon hålla dem i styr och i hennes vida pupiller stod fasa inför det ofattliga. Där avlägsnade han sig, försvann slutligen bakom muren — och hon ägde inte rätt att ropa, inte rätt att kalla på folk. Det var ju så vanvettigt omöjligt och lösryckt från hennes lif hittills, hemskt som en sinnesförvirring.

Och ändå så vanskapligt löjligt, att om folk visste — tänk om folk finge veta, det skedde nog! — skulle de vika sig dubbla av skratt. Skratt skulle slå ut av alla dörrar och grindar, på torgen, i bodarna och i båtarna skulle man skratta, skratta, skratta.

Hela slakten bortåt skulle Katinka Peljevs namn ge ämne till löje och skämt,

Katinka Peljev.

Hon sprang upp. Hon stod i all sin praktfulla kraft, med sida manteln i ståtligt fall utefter höfterna — den anseddaste frun i Riva, hennes lif som en snörrät tråd.

Och ändå hade hon inte bara haft en älskare, utan älskaren hade dessutom varit en tjuv, en tjuv — Jesus Maria.

Hon började kvidande gå om i rummet och vrida händerna. Borde inte vår Härre ändå se till hennes offer? hon hade ju velat sona sin synd. Han visste, att när hon nyss smög ned, ämnade hon bjuda den okände, den låge främlingen ett hederligt äktenskap med rätt över henne själv och alla hennes jordiska ägodelar. Besinna detta. Och då och då — där står han i matsalen vid den uppbrutna silverlådan, en vanlig simpel tjuv! Till råga på allt fick hon köpa hans tystnad, och troligen skulle han inte ens hålla köpet ärligt.

Hon greps av otämt raseri och hytte åt sig själv. Därpå kallnade hon i ångest och gav sig till att meningslöst famla bland rummets föremål, ordna och blåsa bort damm. Men ingenting gav ro. Tänk om hon bleve riktigt galen, hon måste ju ha ro. Hon sjönk på knä och släpade sig snubblande på klänningen fram till den brinnande oljelampan under jungfrumoderns bild. Bedja kunde hon ej, men hon böjde sig till golfvet under pustan och suckan.

— Vad har jag gjort, Vad har jag gjort, upprepade hon mekaniskt. Men ångern hade ingen rätt kraft, den domnade bort i ett segt inre motstånd.

Trögt, med dyster, nästan trumpen uppsyn reste hon sig ur sin ödmjuka ställning. I alla fall, hon kämpade väl emot jämt så mycket hon fått förmåga till, och nog var det en smula underligt att vår Härre, som visste att det lurade i henne en eld, färdig att bryta ut — att inte han då, när hennes stund kom, skickade den som kunnat böja lågan in på den heliga härden? Nu blef det vådeld av, ja visst men —

Hon korsade sig flera gånger för att besvärja trotsets hädiska ande, och satte sig därpå att hjälplöst stirra ut i trädgården. En av grannens cypresser lutade, knäckt av slagbyn, och på lilla kapellet dinglade en rutas blå och röda glasskärvor för vinden. Där inne brukade läsas själamässor för en ung flicka, som dött i synd.

Död — något som dött, det passade. Ingenting annat passade. Dött var det himmelshöga — varför kom det, så borrhande hårt, så levande sant, och varifrån? bara för att försvinna? — som blandats med det smutsigt låga, också det dött nu. Här satt hon åter

den vanliga Katinka — och ändå allt så olika. Herr Müller läste en gång något ur en bok, något om all jordens härlighet, som försvunnit. Slutorden hade låtit så lustiga, just nu mindes hon dem, de hängde sig envist fast i örat:

Pan är död. Pan är död.

Den tunga porten där nere dånade till, och det blev liv i huset. En utbudare ropade sömnigt in i förstugan, diligensen for ovigt och rasslande förbi, och någon trallade en slagdänga. Herr Müllers lätta steg hördes på sanden.

Utan att ses lyssnade Katinka till de kända ljuden. Som tecknat i himlens blå såg hon för sig hur han, den oförvitlige, som trippade sorglöst omkring i den glada morgonen — ack glad var den säkert, molnfri och glad — hur han skulle vika tillbaka, sträng och förkastande.

Utstött, utstött ur de hederligas samfund.

Men var den verkligen så mycket värd den obefläckade vardagligheten, som gömde på hemliga synder? Inte vore hon den enda — å, fegt, dådlöst, skrymtaktigt var livet de alla levde.

Katinkas hand låg fast knuten på stolens karm. En förvirrande aning om möjligheten att bli en annan, en helt annan, större, strängare, drog igenom hennes själ, hon trängde bort ur sina tankar, så långt bort att det blev henne likgiltigare än väggen där, det forna livet och manade i stället fram ett annat.

Det livet var hårt och sunt. Det bjöd på mager kost och bädd av strå, på faror och hänsynslöshet.

Hon ryste — men räddes likväl att det skulle vika, dunsta bort som en spöksyn, blotta föreställningen

härom drev upp brännande gråt i bröstet. Hon slöt ögonen, handens naglar skuro djupt in i huden och hennes inre frös sig våldsamt samman i hård beslutsamhet.

— Ack, Peljev, Peljev, far lille, hjälp, viskade hon, skakad ända in i sitt innersta.

Ja, ja, nu förstod hon hans sjukrumsvärld, hans drömmar, som en gång syntes henne så bleka mot hennes eget, röda liv. Nu fyllde hans starka ord på en gång det bottenlösa, som skrämde. Hans hjärta som blött för att han ej fått dö i striden för sitt bundna folk, kom henne så nära, att hon tyckte sig känna slagen mot sitt eget.

Och plötsligt sträckte Katinka Peljev upp sina armar — det var något av tigrinna i sättet varpå hennes stora händer grepo luften, som om hon velat riva något till sig. Ögonen lyste aktgivande, pupillen genomborrade. Hennes mörka ansikte fick en rent av skrämmande skönhet.

Nu förstod hon. Synden skulle föra henne till Gud, den store Guden, salig Peljevs Gud, som lärde människorna att leva, så att de när som helst kunde dö, och som hon fruktat och begabbat. Hem, hem, ville hon gå — till de tusen andra bortkastade. Som de hade också hon lidit. Hon skulle sälja huset och vända tillbaka till sitt eget land och tjäna sitt lidande folk.

Småningom gick Katinkas upphetsning över i en djup blekhet — hon kände genom hela sin varelse att nu gällde det. Hennes tillfälle var kommet. Vem visste om ej salig Peljevs ande tillåtits att leda hennes öde just hit? Hon förnam redan de stora ving-

slagen susa kring sig, de drogo hennes lata, tunga vilja uppåt, och nu mäktade hon det: nu mäktade hon att dö.

Snabbt lutade hon sig över fönsterkarmen. Hela hennes kropp darrade i djärv väntan — på vad visste hon inte klart, en blick, en min, ett ord — hon var väpnad mot nådestöten, hon längtade efter den, utmanande.

* * *

Aldrig log en morgon mer välluktsmättad och svalkande. Den var oändligt ljuvlig och klar. Gnistrande vit lopp vägen ned till det djupblåaste vatten, varenda blomma glindrade, vartenda olivblad var ett silverlöv, och i daggiga gräset gick herr Müller nätt, med uppvikna byxor och plockade till en bukett.

Han såg upp och lade ena handen på hjärtat, den andra höll mot henne de prunkande blommorna.

— God morgon, viskade han betaget.

Och så kysste han rosenbladen.

Det var en främmande man.

Katinka tyckte, att hennes lemmar vissnade. En för en dogo de långsamt bort.

Hon hade alldeles inte hycklat dessa dagar. Hon hade inte beräknat, inte brytt sig om något, hon hade tvärtom gjort allt för att han skulle se, han kunde icke undgått att se. Hon hade varit så alldeles utan den gamla fruktan och behandlat honom spotskt, ja hånande.

Och ändå — det var inte lönt att längre bedraga sig själv, intet tvivel fanns om att han bara blivit ömmare, enträget, ängsligt öm.

Tänk — om han inte skulle bry sig om hela historien!

Med ens såg Katinka Peljev solblankt tydligt denne man. Icke som den hon drömt om honom till, utan så, som hennes hemliga medvetande fattat honom.

Han skulle finna ord, han fann ord för allt, han skulle rentvå henne, hon behövde inte klappa på himmelrikets dörr, den stod vidöppen, det var bara att träda in och fortsätta det gamla livet som om ingenting hänt, snart vore det lilla åskvädret glömt, ett äventyr, som det bleve en kristlig plikt att förlåta.

För han *ville* äga henne, eller kanske bara huset, rosengården. Och hans vilja öfvervann alla hinder.

Katinka låg alldeles stilla, händerna hängde ned över fönsterbrädet. En slö förundran eller beundran över denna märkvärdiga viljekraft förlamade henne, hon skulle inte orkat lyfta ett finger. Hon log visst lite, trodde hon, då hon girigt insöp den kryddade luften. Hur skulle det egentligen vara att inte få andas den? Och hon drog en lång, darrande suck. Var det lättnad, var det leda, var det kval? Hur skulle hon kunna veta? Allt i henne hade ju skakats om, det dröjde väl, innan hon fann sig tillrätta. Men väljer någon verkligen att dö, när livet bjuds till skänks? Det undrade hon.

När man noga tänkte efter hade vår Härre i morse bevisat henne en nåd, vore det rätt att inte låtsa om den utan blint slå in på egna vägar?

Kanske — hon inte ens behövde säga något till Müller? Pan var ju död.

Rivas klockor begynte ringa till morgonmessa. Med klangen gled Katinka, tyckte hon, som hon så ofta

glidit, sakta ut på händelsernas flod, det bar mot ett land med högblå himmel och kvalmig mispeldoft, utan synd, utan sorg, om också utan synnerlig glädje.

Hennes tunga ögonlock höjdes. Grå, skimrande vilade blicken i intet. Munnen stod halvöppen, och tändernas vithet kom ansiktet att lysa i bronston. Då började det att sjunga någonstädes, det var inom henne, och det sjöng sprittande, värmande:

— Död var han den där Pan — men han hade ändå levat!

MI FAME.

JAG steg in, kanske litet ansträngt ystert, i trattorian. Där var folktomt, blott från rummet intill trängde stojande sorl. Makaronin och vinet kom fram, jag log: också en symbol av denna våraftons hunger efter upplevelse. Vilken dag det varit, en dag i ömtåligaste blått, bräddad av skönhetsdyrkans hela hänryckning. Hundra gånger hade jag tyckt mig pånyttfödd, hundra gånger hade förlåtar ramlat och töcken skingrats, jag hade sett vad jag aldrig förr sett, förstått vad jag aldrig förr förstått. Inte ville jag yvas — men så pass medveten är varenda människa, ingenting är så tarvligt som hyckleri inför sig själv, och jag *hade* överträffat mina egna djärvaste drömmar. Tillägnat mig det väsentliga av tingen i en grad, jag aldrig trott mig mäktig, med min instinkt fattat mästerverkens innersta tillblivelsetanke på ett sätt, som omöjligt kunde annat än uppenbara för mig egna okända djup och vidder.

Nå, naturligtvis gick jag inte hela tiden och frosade av mitt höga jag, naturligtvis var jag ingen narr, det kom oemotståndligt, jag var mätt, rik, stark, lycklig, se där summan av historien.

Lycklig, ja kanske hade det allra härligaste bestått i att jag trots allt gått och lyssnat, väntat på något — på ödet? På att lyckan som ju ändå egentligen blott

omgav mig som ett underland, höljt i röd morgondimma, skulle avslöja sig helt, bli min personliga egendom handgripligt, försinnligt? Ja, något ditåt var det jag hemligt lyddes efter. Under de sjudande krafternas spel tändes en låga, som rent av fick siande glöd. — »Det kommer att hända dig något» brände det mig i blodet, medan jag jagade från skönhetsyn till skönhetsyn. Och ehuru jag blygdes som för en svaghet, en barnslighet, ja greps av farhåga för att icke vara fullt den starka ande jag trott, då så groft retmedel behövdes, jag som borde kunnat vila mitt skönhetsmättade själv i hög olympisk ro — så genomlades jag av ganska jordisk spänning. Varför skulle icke den stora framgången kunna möta mig, just nu, i någon form, ett brev, ett möte, ett meddelande — jag var färdig. Att taga, taga. Mina händer kunde både gripa och hålla fast. Aldrig hade jag väl varit så färdig för att rida in med palmen i hand i ärans och medgångens land.

Som dagen lidit hade visserligen en egendomlig beklämning — — —

Nej, nej. Där jag satt här och läppjade på mitt sura »nostrano», omfluten ännu tyckte jag av skymningen där ute med vårstjärnorna speglade i silkeblanka vatten, ville jag bara leva om och om igen i inbillningen det trolleri jag senast kom från och skulle återvända till.

Ånyo glider jag nedför Venezias mörka Canal Grande, där återskenet från alla de gravtysta båtarnas lyktor irrar kring, glimmande som mareld. Då och då bryts stillheten av en sång, som skjuter mot dunkla fästet likt en raket lätt svajande, när den högst uppe springer ut i granna solar. Den kommer från tru-

badurernas lampprydda bark, och ljudlöst lägger gondol på gondol tätt intill för att lyss. Som sagoväsen, dem jag anat, känt kanske i någon förtillvaro, så främmande och dock sällsamt bekanta stiga palatsen ett efter annat ur djupet, alla dessa krön och pelarrader, gömda i nattskuggorna som i andehamnar, bli för mig till lösningen på någon gåta, vilken aldrig haft form men levat i mig som en otillfredsställelse. Här och där brister förtrollningen sönder av ett kallblått ljusflöde ur hotellens portiker, av det gälla färgskriket från pråliga gondolpålar. Sedan glida vi åter, min stumme förare och jag, in i det mörka. De mjuka årtagen lägga bakom oss Dogernas vita drömslott. Som svarta jättegastar teckna sig plötsligt in på relingen Riva Schiavonis barkasser och ångare — och försvinna även de. Vinden från lagunerna möter kylig och gungar sakta min farkost. Lättjfullt stödd mot kudarna tycker jag att det vore fysiskt omöjligt att slita mig ur detta drömtillstånd. Varför skall icke även jag en gång få vara rik och handla som de rika: mätt och lat vältra mig i överflöd och rus, bada mig i skönheten som i en bädd av svala rosenblad och låta deras söta ångor gunga mig i ljuvlig yrsel . . . Ja, är ens skönheten värd att jag släpper till min personlighet? Äro intrycken utifrån verkligen värda, att jag låter mitt eget väsens strängar dallra? Mer och mer tycker jag mig erfare mitt innersta som ett väsen av främmande och gudalik art vilande i sig själv i upphöjd oberördhet.

Min roddare böjer sig och viskar lent som sunnanfläkten:

— Signora: Lido, Murano.

Ingen kunde förstått mig som denne smidige italiennare, vilken jag på dagen hört gorma som en vildsint käring om en soldo. Nu driva Venezias nattliga andar sitt spel, och det är hans sak att akta, så de icke störas.

— Murano.

Jag vet inte alls varför, om inte för att Lido, som är närmast, varit naturligare. Det hela är vansinnigt, skall tömma min magra kassa — än sedan, fråga efter det i dag! Nu slukas vi redan av småkanalernas irrgång. Gondolen slinker hurtigare genom de fattiga prången mellan unkna husmurar, där kvinnor stå på baktrappan och skölja kläder i skenet av lyktan, som upphängd på väggen speglar sin glåmighet i vattnet, förbi vinkrogarnas små trädgårdar med gittarrspelande jäntor.

Så ut på lagunen med alla tusen slingor, rader, bågar, festoner av ljus, ramp under kyrkornas, kupolernas, tornens och palatsens mörka fantastiska kulisser. Mitt medvetande står stilla i en formlöst svällande förnimmelse av det betydelsefulla i att jag, just jag finns till. Där jag förnämt glider bort från världen på det stora vattnet, ensam med de bleka stjärnorna, ligger jag och känner det maskineri, som verkar i detta mitt vittfamnande medvetande till den grad sammansatt och märkligt, att jag hemligen finner de strålände himlakropparna utan mening — litet dumma, värdiga att sugas fast på mina ögons näthinnor, ja men ingenting mer. De endast snudda vid min tillvaro.

Nu fara vi under de dödas ö — det är bara en naken grå mur, och plötsligt erfar jag en alldeles saklös vrede. Jag reser mig i känsla av att något

våldsamt störande kastats in i min stämning. Under det vi skjuta in i den smala kanal, som skär Murano itu, skulle jag vilja slå ned något eller någon, t. ex. dräpa en motståndare med giftigt stingande ord. Ehuru jag samtidigt smakar det kval som följer självförstörelsen, är det som om detta bara ökade mitt begär. Då vi ro längs den breda Hamngatan, kan jag se tvärt igenom huslångornas portar in på gårdarna. Ännu lyser det i Salviatis ryktbara glasverkstäder. En och annan nattvandrare i slängkappa hastar den ödsliga kajen fram, eljes är här på ön, helgad åt arbetet, lika tyst som i världsstaden jag kommer ifrån, blott att där var stillheten konstgjord, här är den dagsverkarens vila. — Vad skulle jag här? kokar det i mig. Det är som om morgonens överdåd och friska glans, dess segerlöften långsamt sjönke undan, jag famlar efter att komma ovanpå igen, efter tryggheten, äventyret, lyckan — tänk hur jag avlägsnat mig från varje möjlighet för ödet att träffa mig! Och då jag ser en vinstugas röda ruta, griper jag efter något så enkelt, stiger ur gondolen och skyndar in.

* * *

Var finnas de väl nu, Muranos gamla släkter, som en gång genom sina händers ypperliga frambringelser tillerkändes furstars rang? Ströva här ännu omkring ättlingar av dessa konstkännare, som räknade anor i kapp med Venedigs mäktigaste, men som till sist inte förmådde bärga sitt livsinnehåll undan tidens kullerbyttor? Kanske smyga de, urspårade, med adelsvärjan rostad, tärda av avund över att se den ädla konsten väckt ur sin hundraåriga dvala av flinka borgare,

som fått den att ränta av sig med hundra tusen lire om året och en hederlig direktörstitel?

Se nattvandraren där borta, hur stolt han lyfter huvudet, medan han sveper om sig kappan och talar högdraget: pängar, pängar, signori, jag arbetar för äran eller jag arbetar inte alls, det roar mig att göra denna konst, signori, det är min gloire och mitt nöje, gen mig min bågare vin och min minestra och låten mig i fred dyrka stjärnorna.

* * *

Jag vaknade — jag satt i trattorian med makaroin kallnad och vinet urdrucket. Hade jag halkat över i fantasileken genom att stirra på främlingen, som nyss kommit och slagit sig ned vid ett bord mitt emot?

Hans ansikte var bildskönt och marmorstelt. Ögonen, då han emellanåt trött slog upp dem, lyste stolta. Munnen var skuggad av en nästan skuren mustasch, kappans vida flik behagfullt kastad över axeln och den mjuka hatten försynt anbringad på huvudet. Under det han läste i tidningen han tagit upp från bordet, sög han oafbrutet på en pipa, som aldrig gav ifrån sig rök. Antingen det nu skedde av tankspriddhet eller nyck.

Vid disken sysslade värden bland flaskor och glas, och borta framför spiseln rörde sig mycket bestämt den välmående och bredhöftade värdinnan i mästerligt upptornad hårklädsel och långa dinglande örhängen. En angenäm lukt av grönsakssoppa spreds i rummet. Då och då slogs dörren från angränsande rum på vid gavel och en uniformerad herre, anförare väl för

det högröstade ordensällskap av något slag, som roade sig där inne, kom bullrande fram till disken och befallde, att man skulle raska på. Värden var idel leende, bugningar, men när den dryge vänt ryggen, gjorde han en grimas och ryckte på axlarna.

— Underklassare, patrask, rama tarvligheten, talade han med händerna fulla till den nykomne. — Vill ni tro det? Det var hösten 1900 som själva hans majestät for förbi här en dag, och en av de höga herrarna kommer uppspringande, nå Josefin där visste förstås ingenting och låter honom vänta i tre minuter, minst tre, vi hade räkning på det sedan, och aldrig ett ord sa' han, gentile från topp till tå, men så'na där — han fnös — så'na där!

— Ögonblickligen signor, förtvivlad att behöva —.

Främlingen hade sugit och sugit på sin tomma pipa, nu kastade han tidningen ifrån sig, det var tydligt att han aldrig läst på allvar utan följt med vad som försiggått. Han strök sitt skägg, och ögonen glittrade litet oroligt, då han nu log instämmande mot värden. Ett leende som missklädde honom.

— Ecco, äntligen till *er* tjänst, bäste herre: vin, ost?

Värden lutade sig förtroligt över disken. — Oss emellan, jag har lagrad Valpolicelli — 85 — från Veronatrakten, den skall jag ge er men inte — han kastade tummen föraktligt åt sidan och sköt ut läpparna — å långt ifrån.

Den främmande sprang upp, plötsligt så muntert olik sitt vilande själv, att jag skvatt till. Alltjämt med kappfliken behagfullt över skuldran började han gå fram och åter framför disken, lade sig in över och skrattade, det lät klanglöst otrevligt, och pratade —

en ström av ord, dem jag inte riktigt fattade, blott att han likt värden lade tummen bakåt över axeln och sänkte rösten, förmodligen berättade han historier om »så'na där», om popolo basso, som sökte flyga högre än vingarna buro. Ty den smickrade värdshusägaren log av full hals och nickade, allt emedan han letade bland buteljerna på en undangömd hylla. Den dammiga flaska han slutligen valde förskrev sig säkert så långt tillbaka i tiden som möjligt.

Rummet stod nu mättat av den angenäma doften från soppan, jag kände det för lockande att kunna motstå och begärde en portion. Det blev brådska och spring för att få in de rykande tallrikarna i nästa rum, på dessa följde högar av vita bröd och ost, värden skar ivrigt skiva efter skiva av den feta gula strachinon, vägde den noggrant och borttog så litet som en nagelbredd övervikt.

Främlingen tycktes ha glömt nektarn, som väntade på hans bord, för att i stället åtaga sig rollen av passupp, han flög från och till, slog upp dörren för de bärande och stängde den igen, erbjöd sig till och med som kypare, men då tallriken av någon orsak skvalpade över handen, måste han med en ursäkt avstå. Jag såg honom obemärkt föra handen upp och långsamt avtorka den på mustaschen. — Sic transit — min riddare med 16 anor en lakejsjäl, kanske en fadd provryttare. Jag sparade ej på självspe, där jag sökte få bukt med mitt förträffliga men ganska obehöfliga mål.

På en gång gick mannen rakt på disken och sade några lågmälda ord.

Värdens leende min stelnade. Han drog upp sina penslade svarta ögonbryn och sneglade på gästen.

Denne fortfor att viska ivrigare. Med ett skratt stack han armen under kappan och visade en ut- och invänd ficka, medan andra handen slogs ut nervöst beklagande: myntet glömt, en tillfällighet, vad skulle han göra?

Vid sin närgångna granskning av kunden, tycktes värden under den oklanderliga härrekappan ha gjort vissa upptäckter, som stadfäst hans misstankar, ty han höjde rösten bestämt avvisande:

— Nej, på det här stället kokas inga kreditsoppor, sade han och skrattade. Kvickheten gjord för mig, han hade i hast överflyttat på mig sin förtrolighet.

Dröjande, mycket dröjande vände den främmande sig om. Hans ansikte var spökblekt, med en min av motvilja öppnade och slöt han de torra läpparna, som kväljde det honom att insuga matångorna, och dock måste han göra det girigt så att näsvingarna spändes. Men tunga svett droppar pärlade upp på pannan. Så skred han mot dörren.

En fysisk tyngd lik en sömndvala hade fallit över mig. Det var något jag skulle göra, som jag glömt, trögt öppnade jag munnen, men det kom inga ord, jag reste mig men så obetydligt, att visst ingen kunde märka det. Och hela tiden iakttog jag med en vakenhets, som om en annan hjärna arbetat inuti min ...

Intet ostadigt glitter nu i mannens blick, den brann lik en klar låga i sin stolthet och vände sig alltmer inåt som funnes ingen yttervärld. Det krampaktiga försöket att efterlikna laterna och väsendet hos en på livets solsida var avskakat som en börda. Han samlade sig kring det enda han ägde kvar, som var hans, det ingen kunde taga ifrån honom, det han ej be-

hövde smila och förnedra sig och bocka för att få äga. Som ädlingen kastar sin handske i den förolämpandes ansikte, så slungade han emot oss ett ord, ett ord jag under dessa sekunder av fasansfull oförmåga hört i förväg i mitt spända öra.

Och dock sade han det så sakta, för sig själv, med det omedvetna, milda, nästan ljusa leende, som hopplöshet intill döden kan mana fram. I själva ordet låg redan segern, hämnden. Han gav oss det att bära på och icke glömma.

— *Mi fame*,¹ sade han och var så borta. Icke tiggarens patos detta, ty i samma ögonblick han sagt det var han försvunnen. Då jag rusade fram och slog upp dörren, visste jag, att jag, kropp, själ och sinnen, behärskats av den ömkligaste fruktan för att behöva ge ut pengar, så dyr som den här dagen blivit. Jag ropade — ur tomma natten kom intet svar. Vad jag sade, vet jag inte, men jag bad högt om misskund. barmhärtighet. Det kastades likgiltigt tillbaka till mig från det döda vattnet, och små vassa ljusögon stirrade stickande nyfiket. Jag gav ett brinnande löfte att göra av mitt liv ett enda offer, om bara — bara. För sent, De dunkla makter jag denna lyckodag anropat hade bönhört mig, jag hade icke behövt giva, endast taga. Det sista jag njutit var en akt ur livets skådespel, och även här slapp jag betala. Festen var slut — bakruset min egen sak.

Värdfolket kom emot mig med lyftade armar och vaggande huvuden.

— Eh signorina, ecco, ecco.

Jag slog min hand i disken, så att det förstods.

¹ *Mi fame* — jag hungrar.

— Vem är han, var bor han, svara genast.

Nu blängde värden argt.

— Vet jag det, en högfärdig gök, en bättre fattig-
lus, en så'n där — kappan fin och paltor under. Se
hit, han hade inte vett ens att hindra mig slå upp
buteljen, så'nt ska man ha.

Jag såg ned, plötsligt ödmjukad. Denne man hade
gjort mer än jag. När jag betalade buteljen, kände
jag det som en nåd.

Jag for åter ut på vattnet. Över dödens vita mur
reste cypresserna sina hjässor sorgset stilla, jag såg
med dem upp mot djupa, outrannsakade världar. Det
fanns ett ord — ett ord av skrikande nöd. Men som
det bröt fram ur mitt hjärta, mödosamt, tungt, spirade
i dess spår en underbar lycka och bar över läpparna
skälvande stilla:

— Mi fame.

INNEHÅLL.

	Sid.
Trollmark	5
Antonio	40
Mot den vita snön	50
Fontana di Trevi	63
När vintern kommer.....	73
En halvtimme på Silverduvan	87
Pan.....	95
Mi Fame	111

